

Sonja Baran

**Lastensuojelutyöntekijän kokemuksia
romanilastensuojelutyöstä**

Opinnäytetyö
Syksy 2012
Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, kampus
Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ

Koulutusyksikkö: Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Koulutusohjelma: Sosiaali-alan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Sonja Baran

Työn nimi: Lastensuojeluyöntekijän kokemuksia romanilastensuojelutyöstä

Ohjaaja: Rinne, Päivi

Vuosi: 2012 Sivumäärä: 67 Liitteiden lukumäärä:3

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lastensuojelun työntekijöiden kokemuksia romanilastensuojelutyöstä. Haastattelut toteutettiin kuudelle lastensuojeluyöntekijälle. Pääongelmana oli selvittää, miten lastensuojeluyöntekijät kokevat romanien kanssa työskentelyn ja millaisia asioita romanilastensuojelutyössä tulee ottaa huomioon.

Opinnäytetyöni sisältö koostuu romanikulttuurista, romanikulttuurin muutosvaiheista, romanien asemasta yhteiskunnasta, sijaishuollosta ja lapsen asemasta. Lisäksi tärkeänä teemana on lastensuojelutyö ja saatavilla olevat palvelut romaniperheille.

Tutkimustuloksista käy ilmi lastensuojeluyöntekijöiden sekä positiiviset että negatiiviset kokemukset romanilastensuojelutyöstä. Erityisesti esiin nousi työntekijöiden kunnioitus ja arvostus romaniperheitä kohtaan. Romanit nähdään samanarvoisessa asemassa valtaväestön kanssa, kun kyse on lastensuojelutyöstä. Kehittämissuhteissa nousi selkeästi esiin ajatus romaniperheiden motivointi tuki- ja sijaisperheiksi. Myös romanilastensuojelutyön kehittäminen koettiin tärkeäksi.

Tulevaisuuden lastensuojelutyössä romanien nähdään olevan avainasemassa työntekijöiden roolissa ja erityisesti sijaishuollossa, kun romanilapselle aletaan etsiä sijoituspaikkaa. Samoin toivotaan löytyvän erilaisia työntekijöitä lastensuojelutyöhön, kuten uskonnon, ihonvärin tai kansalaisuuden perusteella. Tällä tavoin jokainen lapsi saisi oikeudenmukaista kohtelua. Romaneja kohtaan esiintyvät ennakkoluulot nähtiin myös merkittävässä asemassa. Erityisesti se ilmeni romanilapselle sijoituspaikkaa etsiessä. Valtaväestön keskuudessa romanilapsille ei helposti löydy kodin ulkopuolisia sijoituspaikkoja, lukuun ottamatta romanilapsille suunnattuja lasten- ja nuortenkoteja. Ennakkoluulojen lieventämiseen nähtiin systemaattisen tiedottamisen tärkeys.

Avainsanat: sijaishuolto, kasvatuskumppanuus, kasvatusvastuu, romanilastensuojelu, lapsen asema

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS ABSTRACT

Faculty: School of Health care and Social Work

Degree programme: Degree programme on social work

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Sonja Baran

Title of thesis: Child protection worker experiences of Roma child protection work

Supervisor(s): Rinne, Päivi

Year: 2012 Number of pages: 67 Number of appendices: 3

Purpose of this these was to find out the child welfare workers' experiences of Roma children protection work. The interviews were conducted on six child welfare workers. The main problem was to find out how child welfare workers experience working with Roma, and what kind of things Roma children protection work highlights. The theoretical part deals with the Roma culture, stages of change, foster care and the child's position. Also as important theme is child welfare and accessible services for Roma families. I go through in the theory part the research task and the implementation of it.

The results indicate that child welfare workers have both positive and negative experiences of Roma children work. Especially there came to prominence the workers respect towards Roma families. Talking about children protection work, Roma are seen as the same position with the majority of the population. Development ideas showed up an idea of motivating Roma families to be support and the foster families. Also some development ideas the future Roma children protection work was experienced as important.

Workers with different background, for example by religion, skin color and nationality. This way every child gets fair treatment. Also the prejudices was seen as important position. Specially it was seen when trying to find foster families for Roma child. Systematic information was the way to mitigate prejudices.

Keywords: foster care, upbringing partnership, upbringing responsibility, Roma child protection, the child's position

SISÄLTÖ

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ	2
THESIS ABSTRACT	3
1 JOHDANTO	6
2 ROMANIKULTTUURI.....	8
2.1 Romanien alkuperä	8
2.2 Muutosvaiheita ja lainsäädäntö	9
3 ROMANIT 2010- LUVUN YHTEISKUNNASSA.....	12
3.1 Asema	12
3.2 Romaniperheiden huolenaiheita.....	15
4 ROMANILAPSI JA PERHEEN MERKITYS	17
4.1 Kasvatusvastuu romaniperheessä	18
4.2 Lapsen oikeudet	20
5 LASTENSUOJELUN TARVE ROMANIPERHEISSÄ.....	23
5.1 Lastensuojelutarpeen tekijöitä	25
5.2 Huostaanotot ja sijoitukset kodin ulkopuolelle	27
6 YHTEISKUNNAN TARJOAMIA PALVELUITA ROMANIPERHEILLE	30
6.1 Sosiaali- ja terveyspalveluiden käytäntö romanien kohdalla.....	30
6.2 Terveystenhoito ja sosiaalihuolto romanien kohdalla	32
7 LASTENSUOJELU TYÖNTEKIJÄN NÄKÖKULMASTA.....	34
7.1 Eettiset kysymykset.....	34
7.2 Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet	35
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	38
8.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimustehtävä	38
8.2 Metodien valinta	38
8.3 Aineiston hankinta	39
8.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	40
9 TUTKIMUSTULOKSET	43
9.1 Lastensuojelutyöntekijöiden kokemuksia	43
9.2 Työntekijöiden suhtautuminen romanilapsiin	48
9.3 Työntekijöiden näkemys romaneista yhteiskunnan jäsenenä	50
9.4 Romanilastensuojelutyön haasteita	51
9.5 Romanilastensuojelutyön syitä	54
9.6 Romanien suhtautuminen lastensuojelutyön	56
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	61

11 POHDINTA.....	66
LÄHTEET.....	68
LIITTEET	72

1 JOHDANTO

On olemassa paljon yleistä ja syvällistä tietoa lastensuojelusta ja lastensuojelutyöstä. Kuitenkin se painottuu suurimmaksi osaksi valtaväestössä tapahtuviin lastensuojeluilmoituksiin, sijoituksiin ja huostaanottoihin. Romaneista ei ole tilastollista tietoa koskien romanilasten sijoittamista kodin ulkopuolelle, koska Suomessa etnisen taustan perusteella se on kiellettyä.

Pyrin opinnäytetyössäni lisäämään tietoa romanilasten sijoittamisesta kodin ulkopuolelle ja tuomaan siihen työntekijän näkökulman esille. Haastatteluilla saaduilla tiedoilla haluan antaa ammattilaisille ja valtaväestölle tietoa siitä, millaisia kokemuksia lastensuojelun työntekijöillä on romaniperheiden kanssa työskentelystä ja siitä, mitä romanilastensuojelutyössä tulee ottaa huomioon. Valitsin työntekijän näkökulman siksi, että oman kokemukseni mukaan alan ammattilaisilla ei ole tarpeeksi tietoa romaneista, heidän kulttuuristaan ja tavoista ja myös siitä, mitä asioita tulisi ottaa huomioon, kun puhutaan romanilapsen sijoittamisesta kodin ulkopuolelle.

Aihe on ajankohtainen ja mielenkiintoinen sekä sitä voidaan tutkia eri näkökulmista, kuten romanilapsen näkökulmasta ja romanivanhempien näkökulmasta. Mielenkiintoni opinnäytetyöni aiheeseen on herännyt kauan sitten. Olen itse etniseltä taustaltani romani ja olen myös henkilökohtaisesti kokenut oman selviytymistarinani sijoitettuna romanilapsena. Kokemuksellisen tiedon lisäksi halusin työn avulla saada tietoa teoreettisesta lastensuojeluprosessin käytännöstä.

Alusta lähtien halusin tehdä työn yksilötyönä, koska mielestäni se oli paras vaihtoehto saada työhön sitä, mitä haluan sillä tuoda esiin ja samalla myös siksi, että työtäni ohjaa joltain osin omat kokemukseni romanilapsena sijoittumisesta kodin ulkopuolelle.

Romaneista on tehty paljon monenlaisia tutkimuksia ja opinnäytetöitä, jotka pohjautuvat lähinnä koulunkäyntiin, työelämään, kulttuuriin ja päiväkotitoimintaan.

Vastaavasti tällaista tutkimusta heistä ei ole vielä tehty. Etsiessäni tietoa romaneista ja erityisesti heistä lastensuojelun asiakkaana en löytänyt varsinaiseen aiheeseen liittyvää kirjallista materiaalia, vaan romaneita suhteutetaan pitkälti maahanmuuttajiin ja valtaväestön asiakkaisiin. Samoin tutkimuksia romaneista en omaa aihettani koskien löytänyt, vaan kaikki tutkimukset sivuuttivat aiheen tavalla tai toisella. Oman vaikeutensa tähän materiaalin löytämiseen toi myös se, että romaneista ei ole paljon kirjoitettua tekstiä. Yleisellä tasolla tietoa löytyi, mutta tiettyyn teemaan liitettynä oli sitä hankala löytää. Löysin kuitenkin romanijärjestöjen omilta sivuilta hyvää tietoa aihettani koskien, ja hyödynsin sitä saadakseni pohjaa tutkimukselle, josta käy ilmi romanit lastensuojelun asiakkaina.

2 ROMANIKULTTUURI

Muodostaakseni käsityksen siitä, millainen etninen vähemmistöryhmä on kyseessä ja millainen tausta heillä on, niin kerron siitä tässä luvussa tarkemmin. Tarkastelen tässä kappaleessa romanien historiaa muodostaakseni lukijalle käsityksen menneisyydestä, samalla kertoen romaneiden syntyperästä sekä kulttuurista. Nämä asiat ovat tärkeitä tietoja, jotta voidaan ymmärtää romanien tämänhetkistä asemaa 2010- luvun yhteiskunnassa.

2.1 Romanien alkuperä

Nimi romani tulee romanikielen sanasta rom, joka tarkoittaa ihmistä. Romanit ovat etninen vähemmistöryhmä, joka kuuluu suomalaiseen yhteiskuntaan. Heillä on oma kieli, omanlainen tapaperinne sekä kulttuuri. Romani käsitettä käytetään yleisesti romaneista puhuttaessa, sanaa mustalainen käytetään romanien keskuudessa tuttavallisesti.

On erittäin tärkeää, että romanien menneisyydestä tiedetään. Se on keino siihen, että heitä voidaan ymmärtää ja samalla voidaan ymmärtää myös heidän nykyinen tilanteensa. Romanit kuuluvat Suomen vanhimpaan etniseen vähemmistöön. He lähtivät liikkeelle 700- 100jKr pieninä ryhminä ja historiassa kerrotaan kiertelevistä ryhmistä (Romanilapsi päivähoitossa, [Viitattu 18.5.2012]). Kielitieteilijät alkoivat tutkia romanien historiaa kielen avulla 1700- luvun loppupuolella ja kielitieteeseen perustuvien teorioiden mukaan he ovat lähtöisin Luoteis- Intian alueelta. (Vast vastensa, 2007. 9) Toisen lähteen mukaan he olisivat lähtöisin Pohjois- Intiasta, nykyisen Pakistanin alueelta. Vuosien 300- 1000 tienoilla romanit ovat lähteneet Eurooppaa kohti ja saavuttaneet Euroopan n. 1300- luvulla. (Romanilapsi päivähoitossa, [Viitattu 18.5.2012].) Samalla tavalla kuin Suomen kansalaisillakin, romaneilla on täysin samat oikeudet ja velvollisuudet kuin valtaväestöllä. Romanit ovat keskittyneet lähinnä suuriin kaupunkeihin. (Vast vastensa. 2007, 8)

Suomen ollessa Venäjän vallan alaisuudessa 1800- luvulla, otettiin tavoitteeksi

sulauttaa romanit yhteiskuntaamme esimerkiksi ottamalla lapsia huostaan perusteettomasti ja sijoittamalla heitä lastenkoteihin ja koulukoteihin. Samalla heidän ei annettu pitää yhteyttä omaan sukuunsa eikä millään tavalla noudattaa perinteitään ja tapojaan. (Vast vastensa. 2007, 8) Seuraavaksi romanilapsia kohtasi se, että heitä alettiin laittaa huutolaisiksi ja työmaille oman etnisen taustan perusteella 1900- luvun alussa. Sulautumispyrkimys yhteiskuntaan oli vallassa 1970- luvulle saakka. Luonnollisesti tämä on muokannut romanien ennakkoluuloja suomalaisia kohtaan. Osa romaneista, etenkin vanhempi sukupolvi pelkää vielä sitä, että jos he kertovat omista huolistaan tai vaikeuksistaan niin viranomaiset vievät heidän lapsensa. (Vast Vastensa. 2007, 10)

2.2 Muutosvaiheita ja lainsäädäntö

Yhteiskuntamme on suhtautunut romaneihin hyvin kielteisellä tavalla ihan viime vuosikymmenille saakka, ja kontaktit pääväestöön rajoituivat usein kaupankäyntiin. 1900- luvun alussa perustettiin mustalaiskomitea ” Wallen komitea” (Vast vastensa. 2007, 8), jonka tehtävänä oli selvittää, miten romanit saadaan sulautettua valtaväestöön esimerkiksi huostaanottojen avulla. Kaikki Suomessa asuvat kansalaisryhmät saivat Suomen kansalaisuuden Suomen itsenäistyessä 1917. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että romanien yhteiskunnallinen asema parantui. (Vast vastensa. 2007, 8)

Sodan jälkeen niin romanit kuin Mustalaislähetys tukijoukkoineen alkoi aktivoitua. Kansanedustaja Albin Wickman uudisti vuonna 1943 tekemänsä toivomusaloitteen koskien mustalaisten sosiaalisen aseman parantamista. Lähetysten perustaja Oskari Jalkio näki uskonnollisen merkityksen hyvin tärkeänä romanien sosiaalisen ja taloudellisen aseman vahvistamisessa. Lastenkodeista ja työsiirtoloista muodostui vuonna 1948 Suomen Mustalaislähetysten ohjelman pääajatus. Ohjelmaa alettiin ajaa laajalla kampanjalla, johon kuului toistuvia eduskunta-aloitteita, tehokasta lehdistöpropagandaa sekä sosiaaliministeriön antaman tuen avulla käynnistetty lastenkodin perustamishanke, jonka tärkeäksi tukipilariksi muodostui Helsingin kaupungin sitoutuminen lastenkoti paikkojen varaamiseen ja lainoitukseen. (Suljetut ovet. 2006, 163- 164) Ohjelmaa perusteltiin enenevässä

määrin romanien yhteiskunnalle aiheuttamalla taloudellisella taakalla, jota myös lisääntynyt rikollisuus lisäsi. Lastenkodit saivat valtionapua ja samalla lastensuojelulaki tarjosi tehokkaan välineen hätätilanteissa olevien romanilasten huostaan ottamiselle. Tällaisissa tilanteissa ei puhuttu ainoastaan lasten pelastamisesta vaan tarkoitus oli myös pelastaa lapset normaalielämäntapaan eli yhteiskuntakelpoisuuteen. Myöhemmässä vaiheessa elämäntavasta muodostui romanipolitiikan avainkäsite. (Suljetut Ovet. 2006, 164)

Tuula Lind on kertonut hyvin syvällisesti omista kokemuksistaan Mustalaislähetyksen lastenkodeista (Käheä-ääninen tyttö, 2009.) Lind halusi kirjan avulla saada jonkinlaista etäisyyttä lapsuuden ja nuoruuden kokemuksiin, jotka varjostivat hänen elämäänsä. Tämä oli hänen keinonsa auttaa myös muita kohtalotovereita. Yksi suurimmista syistä kuitenkin oli se, että hän halusi tuoda vihdoinkin ilmi, millaisissa olosuhteissa romanilapset elivät sodan jälkeisessä Suomessa. Lindin kokemusten mukaan Mustalaislähetyksen lastenkotien ongelma oli se, että lapset erotettiin niin omista vanhemmistaan kuin muusta yhteiskunnasta. Heidät laitostettiin. Lähetyksellä ei näyttänyt olevan minkäänlaista käsitystä romanien kulttuurista vaan päinvastoin sitä halveksittiin. (Menneisyys sanoiksi, [Viitattu 28.5.2012].)

Romanilapsia kasvatettiin tuolloin niin, että he vieraantuivat omiensa tavoista, eikä henkilökunta tuntenut lainkaan romanien historiaa tai kulttuuria, eikä siis voinut heitäkään perehdyttää niihin. Pääasiassa pyrkimys oli siihen, että lapset unohtaisivat oman taustansa. Lind eli 14- vuotiaaksi asti Mustalaislähetyksen lastenkodissa Sipoossa ja sen jälkeen Kauniaisissa Mustalaislähetyksen nuorisokodissa täysi- ikäiseksi saakka. Lind kuvailee lasten- ja nuortenkotiolosuhteiden olleen hyvin kurinalaisia. Arkipäivään kuuluivat kopperangaistukset, arestit ja henkseleillä sänkyyn sitomiset. Todella ankaran uskonnollisen ilmapiirin vallitessa väitettiin Jumalan olevan se, joka vaati, kosti ja rankaisi. (Menneisyys sanoiksi, [Viitattu 28.5.2012].)

Mustalaislähetyksen ja sosiaaliministeriön rinnalle muodostui vuonna 1953 Mustalaisyhteistyökomitea. Komitea tutustui romanien oloihin eri puolilla maata ja samaan aikaan Ruotsissa oli romanikysymys komiteakäsittelyssä. Komitean mietinnöissä

määriteltiin tarkkaan sodan jälkeisen Suomen romanipolitiikan linjaukset. Linjaus tapahtui vertailemalla tilannetta Ruotsin malliin, jossa romanien kiertolaiselämä hyväksyttiin, mutta tukipolitiikan lähtökohdaksi sellainen ajatus hylättiin. Tällaisen mallin sijaan komitea korosti romaniväestön asettamista sosiaalisesti ongelmaryhmäksi, jossa romaniväestön kulttuurinen erityisyys sivuutettaisiin. Suureksi kysymykseksi nousi mustalaisten sopeuttamien yhteiskuntaan ja kasvattaminen samalla yhteiskuntakelpoisiksi kansalaisiksi. Käytännössä romanien tulisi luopua kuljeksivasta elämäntavasta ja samalla omaksumaan itselleen hyödyllinen ja vakinainen ammatti. (Suljetut Ovet. 2006, 172)

Komitea päätti ehdottaa erityisen mustalaislain säätämistä, jossa kyse on ns. valtuuslaista, joka olisi antanut suunnitelluille viranomaisille, sosiaaliministeriöön perustettaville selkeät toimintavaltuudet. Erityisen huomion kohteena olivat lapset. Käytännössä tämä tarkoitti lisääntyviä huostaan ottoja ja sijoittamista tavallisiin sekä erityisesti mustalaislastenkoteihin. Samoin tarvittiin nuorisokoteja. Kuitenkaan romanilasten kasvatuseriaatteellisiin ja mahdollisiin kulttuurisiin erityistarpeisiin komitea ei kiinnittänyt minkäänlaista huomiota. (Suljetut ovet. 2006, 172- 173)

Voidaan myös todeta, että romanien asema Suomen kansalaisina on oleellisesti helpottunut, kun Suomeen alkoi saapua turvapaikanhakijoita. Näin ollen romaneita on alettu pitää enemmän oman maamme kansalaisina, koska he ovat sopeutuneet suomalaiseen kulttuuriin ja samalla myös osaavat puhua Suomea. Kuitenkin totuus on se, että arvot muuttuvat hitaammin kuin yhteiskunnalliset olot ja romanikulttuurissa on paljon vanhoja suomalaisia arvoja ja tapoja, jotka omalta osaltaan edesauttavat yhteiskunnallisen aseman saavuttamisessa. (Vast vastensa. 2007, 11)

Lait ovat olleet hyvin tärkeässä asemassa romanien aseman kehittymisessä. Suomessa tehtiin vuonna 1995 perusoikeusuudistus, joka turvasi lainsäädännön avulla romaniväestön aseman Suomen kansallisena vähemmistönä ja samalla määritteli heidän oikeutensa oman kielen ja kulttuurin kehittämiseen. Vuonna 1998 voimaan tulleet ja kansallisella lainsäädännöllä vahvistetut kaksi Euroopan neuvoston sopimusta ovat suuria tukipylväitä Suomen romanien aseman

vahvistamisessa. Suomi nimesi romanikielen ei- alueelliseksi vähemmistökieleksi ja sen lisäksi romaniväestö ja saamelainen kulttuuri nimettiin perinteisiksi kansallisiksi vähemmistöiksi. Kuitenkin romaneille olemassa olevat lait ja sopimukset ovat tosielämässä riittämätön suoja. He kokevat ns. kaksoissyrjintää sekä sukupuolensa että myös etnisen taustansa ja siihen liittyvän pukeutumisen takia. (Suomen romanit, [Viitattu 5.7.2012].)

Vuonna 2002 perustettiin työministeriön yhteyteen vähemmistövaltuutetun virka, jonka tehtävänä on edistää etnisiä suhteita sekä samalla seurata vähemmistöjen asemaa ja oikeuksia. Hieman myöhemmin vuonna 2004 astui voimaan yhdenvertaisuuslaki, joka vahvistaa Suomen syrjinnän vastaista lainsäädäntöä. Lain tarkoituksena on ensisijaisesti edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista sekä samalla tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa syrjintätilanteissa. Lakia tulee soveltaa kaikkiin henkilöihin, ja siinä selkeästi kielletään niin välitön kuin välillinen syrjintä. (Suomen romanit, [Viitattu 8.10.2012].) Kyseisen lain toimivuutta lähdettiin arvioimaan vuonna 2007 työryhmän johdolla, jonka toisena tarkoituksena oli saada aikaan muutos- ja kehittämistyötä. (Vast vastensa. 2007, 11)

3 ROMANIT 2010- LUVUN YHTEISKUNNASSA

Tässä luvussa keskityn tarkastelemaan romanien asemaa yhteiskunnan jäsenenä ja ryhmänä. Keskityn siihen, millaiset asiat ovat vaikuttaneet romanien aseman saavuttamiseen ja millä yhteiskunta on muokannut romaneille perinteikästä kulttuuria. Sen lisäksi nostan esiin romaniperheitä koskevia huolenaiheita, jotka liittyvät yhteisöllisyyteen, kulttuuriin ja perherakenteiden muutoksiin.

3.1 Asema

Viime vuosikymmenien aikana romanien asema ja yhdenvertaisuus on parantunut valtaväestön keskuudessa. Suomen romanipoliittikkaa hallitsee vahvasti periaate, jossa pyritään ottamaan huomioon romanien omia odotuksia ja toiveita heitä koskevissa asioissa ja toimenpiteissä (Enemmän samanlaisia, [Viitattu 19.5.2012].) Nykyään romanit ovat Suomessa kieli- ja kulttuurivähemmistö, jolla on perustuslain avulla turvattu samat oikeudet että velvollisuudet kuin muillekin kansalaisille. Perustuslakimuutoksessa vuonna 1995 turvattiin romaniväestön vähemmistöasema ensimmäistä kertaa. (Enemmän samanlaisia, [Viitattu 19.5.2012].) Perustuslaki kieltää syrjinnän - ketään ei saa ilman mitään hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan iän, alkuperän, sukupuolen, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Toisena tärkeänä uudistuksena oli romanien oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perusoikeuksien uusimisella romanien asema turvattiin ensimmäistä kertaa lainsäädännöllä. (Suomen romanit, [Viitattu 5.7.2012].)

Keskeisenä eriarvoisuutta pitävänä tekijänä on pidetty Suomessa palkkatyön korkeaa arvostusta ja sosiaalisen paikan ansaitsemista yhteiskunnassa nimenomaan työn kautta. Romanit ovat olleet heikommin koulutettuja verrattuna valtaväestöön ja samalla heihin on kohdistunut erilaisia ennakkoluuloja sekä syrjiviä asenteita. Paikan ansaitseminen suomalaisessa yhteiskunnassa ei ole helppoa. (Enemmän samanlaisia, [Viitattu 19.5.2012].) Tästä huolimatta romanit ovat etsineet aktiivisemmin keinoja osallistua yhteiskunnan toimintoihin koulutuksen ja työn kautta, koska he ovat huomanneet sen tärkeyden ja haluavat antaa omille lapsilleen parempaa elämää kuin mitä heillä itsellään on ollut. Lisäksi nykyinen yhteiskunta on vähitellen alkanut olla monikulttuurinen ja sen takia on helpompaa toimia kuin aiemmin. (Enemmän samanlaisia, [Viitattu 19.5.2012].)

Suomessa romaneihin on suhtauduttu melko kielteisesti aikojen alusta saakka. He ovat joutuneet käymään läpi vaikeita asioita sopeutuakseen yhteiskuntaamme ja jotta kansalaiset hyväksyisivät heidät yhdenvertaisina. Aikanaan heitä vainottiin ja syrjittiin ja vielä nykyäänkin ja he joutuvat epätasa-arvoisen kohtelun uhreiksi. Tasa-arvoisesta ja oikeudellisesta asemastaan huolimatta romanit eivät ole

Suomessa vielä saavuttaneet todellista tasa-arvoa verrattuna pääväestöön. Käytännössä he kokevat syrjintää jokapäiväisessä elämässä ja syrjimistapauksia käsitellään yleisissä oikeusistuimissa. Toki vain pieni osa työ- ja elinkeinoelämässä esiintyvistä syrjimistapauksista viedään tuomioistuimen päätettäväksi. (Suomen romanit, [Viitattu 5.7.2012].)

Romanien yhteiskunnallisen aseman paranemiseen on vaikuttanut useita tekijöitä. Ensinnäkin yhteiskunnan kehittyessä romaneja koskevat kulttuuri- ja sosiaalipoliittiset toimenpiteet alkoivat saada 1960- 70- luvuilla toisenlaista sisältöä. Ihmiset oppivat näkemään romanikulttuurin säilyttämisen ja kehittämisen arvon, ja samalla heidän mahdollisuus vakinaiseen asumiseen, koulunkäyntiin sekä kouluttautumiseen alkoi olla mahdollista. (Tietoa romaneista, [Viitattu 18.5.2012].) Arvot muuttuvat huomattavasti hitaammin kuin vastaavasti yhteiskunnalliset olosuhteet. Romanikulttuurissa kuitenkin on paljon vanhoja suomalaisia arvoja ja tapoja, mutta toisaalta heillä on myös yhteisiä piirteitä maahanmuuttajien kanssa, jotka yrittävät sopeutua yhteiskuntaamme. Vahvuutena heissä nähdään erityisesti kyky työskennellä monikulttuurisessa työssä maahanmuuttajien kanssa. (Vast Vastensa. 2007, 12)

Aikaisempiin olosuhteisiin verrattuna romanikysymysten kansallinen kehitys on ollut viimeisten vuosien aikana nousussa. Alueelliset romaniasiain neuvottelukunnat on vakinaistettu ja ne ovat alkaneet vaikuttaa romanien aseman kehittymiseen myönteisellä tavalla, niin aluekohtaisesti kuin kunnallisella tasolla. Monessa kunnassa on ryhdytty perustamaan paikallisia romanityöryhmiä ja paikallistasolla on käynnistynyt EU- rahoitteista koulutusta ja työllisyyttä edistäviä kansainvälisiä projekteja. Samalla romanityöryhmät ovat kannustaneet romaneja itse osallistumaan yhteiskunnallisten asioiden hoitamiseen. Maailma muuttuu samoin kuin yhteiskunta ja se tulee vaatimaan romaneilta paljon työtä. (Hyssälä 2006, [Viitattu 18.5.2012].)

Useissa tutkimuksissa, jotka koskevat romaneita, on usein viitattu siihen, että 1960-luvulla Suomessa tapahtunut rakennemuutos vaikutti romanien asemaan paljon syvemmin verrattuna valtaväestön elinolosuhteisiin. Kaikenlaiset rakennemuutokset, siirtyminen teolliseen ja kaupungistuneeseen yhteiskuntaan

maatalousyhteiskunnasta, ovat vaikuttaneet niin romanien perinteisten ammattien katoamiseen kuin yhtä lailla perheiden ja suvun aseman muutokseen paikoilleen asettumisen myötä. (Romanien pitkä matka, [Viitattu 29.6.2012].)

Erityisesti 1980-luvulla alkanut teollinen kehitys sekä 1990-luvun alkupuolen lamavuodet ovat saattaneet kasvattaa rakoa pääväestöön. Samoin rakennetyöttömyyden pysyvyys ja toisaalta maahanmuuttajien määrän lisääntyminen vaikuttavat osaltaan romanien työmarkkina- asemaan, jos piakkoin monikulttuurisempi yhteiskunta luo edellytyksiä uudentilaiselle vuorovaikutukselle. Muutoinkin romanikulttuuri on hitaasti sopeutunut yhteiskunnassa tapahtuneeseen kulttuuriseen muutokseen ja tietenkin romanien integroitumisen esteenä on pidetty tavanomaista kiertolaisuutta ja kiertävää elämäntapaa. (Romanien pitkä matka, [Viitattu 29.6.2012].)

3.2 Romaniperheiden huolenaiheita

Yleinen huolenaihe romaniaikuisten mielessä on valtakunnallisella tasolla romaneiden yhteisöstä kadonnut yhteisöllisyys. Aiemmin on ollut tapana, että koko suku kasvattaa lasta, ja vaikka edelleen suvun ja perheen merkitys onkin suuri, he näkevät yhteisöllisyyden olevan siirtymässä sivuun, josta seurauksena ovat todelliset perheongelmat romaniperheen arjessa. Tässä teoksessa romaniaikuiset korostivat perheen hyvinvointia ja nimenomaan vanhempien vastuuta lapsen kasvun tukemisessa. Tähän tarvitaan myös vanhemmuuden tukemista joissakin romaniperheissä. (Enemmän samanlaisia, [Viitattu 19.5.2012].)

Voidaan todeta viimeaikaisten keskusteluiden perusteella, että romaniväestö eriytyy sekä kulttuurisesti että sosio- ekonomisesti. Erityistä muutosta on nähty perhemuotojen muutoksessa, joka heikentää kulttuuristen traditioiden siirtymistä. Valtakulttuuriin integroituminen nähdään kahdesta eri näkökulmasta - osa romaneista on osittain tai kokonaan integroitunut yhteiskuntaan, mikä merkitsee kouluttautumista ja työelämää. Romaniyhteisöön kuuluu perheitä, jossa työ nähdään tärkeänä ja lasten koulunkäyntiä pidetään välttämättömänä. Toisekseen,

se osa, joka on vähemmän integroitunut valtakulttuuriin, mutta omaan yhteisöön ja kulttuuriin, eikä ole näin ollen syrjäytynyt. Osaa väestöryhmästä uhkaa kuitenkin syrjäytyminen sekä yhteiskunnasta että myös omasta yhteisöstä ja kulttuurista. Tällä viimeiseksi mainitulla ryhmällä voidaan katsoa olevan yhteisiä piirteitä muiden heikommassa olevien ryhmien kanssa, kuten esimerkiksi kadoksissa oleva vanhemmuus, perheiden hajoaminen ja näihin liittyvät lastensuojelutapaukset sekä sosiaaliset ja terveydelliset ongelmat sisältäen myös päihteet ja huumeet. (Romanien pitkä matka, [Viitattu 29.6.2012].)

Romano Missiolla on kokemusta erityisesti romanilapsia ajatellen, että jako on tapahtumassa menestyjiin ja putoajiin. Yksi syy on hyvin olennaisesti perhemuodon muutoksen mukana tullut hukassa oleva vanhemmuus. Ennen suku kasvatti romanilasta ja samalla toimi tukena, kun nyt erinäiset tukipilarit horjuvat asumismuotojen ja paikoilleen asettumisen myötä, mikä vastaavasti on vaikuttanut sukujen hajoamiseen ja perhemallien muuttumiseen. (Romanien pitkä matka, [Viitattu 2.7.2012].) Myös romanien omat näkemykset jakautuvat yhteiskuntaan integroitumisen suhteen- osa vastustaa valtakulttuuria ja toinen osa haluaa omaksua kummastakin kulttuurista hyvät puolet. Lasten ja nuorten kohdalla voidaan joutua ristipainetilanteeseen, jossa molemmat kulttuurit vetävät eri suuntiin. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta tarkasteltuna yksi kulttuureja erottava tekijä on käsitys työnteosta. Valtakulttuurilla on hyvin vahva näkemys työhön panostamisesta ja yhteiskuntaa pidetään kilpailuhenkisenä, jossa työnteko nähdään hyvin keskeisessä roolissa sekä elämän sisältönä että arjen jäsentävänä tekijänä. Romaneilla puolestaan työnteko on kulkenut mukana ja ollut aina osa sosiaalista kanssakäymistä. Romanit ovat hankkineet elantonsa ja tehneet työtä, mutta työ on ollut itsenäistä toimintaa eikä työskentelyä toisen alaisuudessa. (Romanien pitkä matka, [Viitattu 27.11.2012].) Näiden asioiden vuoksi on todettu tarvittavan samaistumismalleja yhtä lailla kuin tasapainoisia koteja sekä romanitaustaisia perhetyöntekijöitä ja sosiaalityöntekijöitä. (Romanien pitkä matka, [Viitattu 2.7.2012].)

4 ROMANILAPSI JA PERHEEN MERKITYS

Romanit ovat hyvin tiivis yhteisö, jossa elämää ja vapautta arvostetaan ja se ilmenee heillä monella eri tavalla. Tietenkin se on vastuunottamista lähimmäisistä sekä toimeentulosta, mutta yhtäläillä on tärkeää olla arvostettu yhteisön jäsenenä. Juuri tämän tiiviin yhteisön ansiosta romanit ovat säilyttäneet arvonsa ja tapakulttuurinsa. (Romanilapsi päivähoitossa, [Viitattu 18.5.2012].)

Samoin Minttu Rätty toteaa (Maahanmuuttaja asiakkaana, 2002) yhteisöllisyyden, perheen ja suvun yhteenkuuluvuuden merkityksen olevan tärkeässä asemassa romanikulttuurissa. Romaniperhe on perinteiseen tapaan suuri: lasten ja vanhempien lisäksi mukaan lasketaan isovanhemmat ja muut sukulaiset. Perhettä ja sukulaisia pyritään auttamaan erilaisissa ongelmatilanteissa, ja periaatteena onkin se, että ketään ei jätetä ulkopuolelle.

Lapset ovat hyvin luonnollinen ja tärkeä osa romanikulttuurin perhe-elämää. Usein raskauteen ja lapsen syntymään liittyy erilaisia tabuja, mutta niistä ei puhuta eri sukupolvien välillä. Samoin lapsen sukupuolella ei ole suurempaa merkitystä, vaikkakin perheen vanhin poikalapsi on hieman erityisasemassa. Tämä käsitys liittyy vanhaan perinteeseen, jossa vanhempi lapsi huolehti vanhemmistaan. (Rukouksia romanilapsille, [Viitattu 28.6.2012].)

Suomalainen romanilapsi kasvaa yleisesti ottaen ydinperheessä, yksinhuoltajaperheessä tai kasvattilapsena. Romanikulttuurissa kasvattilapsena eläminen ja kasvaminen on hyvin luonnollista ja yleistä. Sukuyhteys ja tiivis yhteisöllisyys on myös tätä ajatellen tärkeää, koska lapsi voi asua monien sukulaistensa luona ilman, että hän tuntisi itsensä hylätyksi tai että vanhempia pidettäisiin epäonnistuneina. Romanilasten ja nuorten kasvu ja – elinympäristö sijoittuvat kahden eri kulttuurin väliin. (Rukouksia romanilapsille, [Viitattu 28.6.2012].)

Romaniperhe on hyvin vahva yksikkö ja käsitetään ihan eri tavalla kuin valtaväestön keskuudessa. Ydinperheen lisäksi perheeksi lasketaan kuuluvaksi

myös naimisissa olevat tai eronneet lapset puolisoineen, lapsineen sekä joukko muita verisukulaisia. (Åkerlund, 1997. 172.) Perheenjäsenet eivät asu välttämättä samassa taloudessa, mutta mahdollisuuksien mukaan kuitenkin maantieteellisesti lähellä toisiaan, esimerkiksi samassa kaupungin osassa (Siirilä. 1999, 132).

Romanien piirissä on jonkin verran myös sellaisia pariskuntia, joista toinen osapuoli kuuluu pääväestöön. Tällaisissa tapauksissa kulttuurin painotus on hyvin yksilöllistä ja perhekohtaista. Usein kuitenkin on niin, että pääväestön edustaja mukautuu romanikulttuuriin ja omaksuu tapakulttuurin vaatimukset sekä hänet hyväksytään osaksi sukuyhteisöä. Jotkut pääväestön naisista jopa pukeutuvat romanasuun, mikä ei ole kuitenkaan välttämätöntä eikä kaikkien romanien mielestä niin suotavaakaan. Kahden kulttuurin liitoissa lapset kasvavat luontevasti kiinni romanikulttuuriin, jos ovat yhteydessä yhteisön kanssa. Heitä rakastetaan ja huolehditaan samalla tavalla kuin muistakin lapsista. (Lastensuojelussa huomioitava, [Viitattu 28.6.2012].)

4.1 Kasvatusvastuu romaniperheessä

Kasvatuskumppanuus ja lapsen oikeudet ovat tässä luvussa keskeisessä asemassa. Alkuun avaan kasvatuskumppanuus- sanan käsitteenä ja sen jälkeen miten kasvatus näkyy romaniperheessä ja miten lapsen oikeudet ovat turvattuina.

Kasvatuskumppanuuden käsite on tuonut oman painoarvon vastuukeskusteluun. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja – vastuu. Varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on vastaavasti koulutuksen antama tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden edellytysten luomisesta. Kasvatuskumppanuus käsitteenä viittaa juuri vanhempien ja henkilökunnan tietoiseen sitoutumiseen toimia yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena. Puhutaan tasavertaisesta ja vapaaehtoisesta kumppanuudesta, joka ei sinällään kerro mitään yhteistoiminnan tavoitteista tai sisällöstä. On tärkeää muistaa, että jokainen perhe on erilainen ja siksi on tärkeää pohtia asioita perhekohtaisesti, mitä kodin tukeminen kasvatustehtävässä tarkoittaa. (Tavallisen erityinen lapsi. 2010, 190-

191) Perustuslaissa turvataan kaikkien yksityiselämä, arvostus ja kotirauha. Koska perheellä on kasvatustasvastuu, niin heillä on myös oikeus omiin arvoihin ja periaatteisiin, jotka annetaan lapselle kasvussa ja kehityksessä. Ulkopuolisella taholla ei ole oikeutta puuttua perheen tilanteeseen ilman selviä syitä. Se voi aiheuttaa konflikteja vanhempien kasvatustasvastuuseen, koska he itse ajattelevat lapsensa parasta. Myös yhteiskunnalla on vastuu lapsen perusturvasta ja huolenpidosta. Lapsella on oikeuksia ja vapauksia. (Barnskyddslag. 2007, 15)

Romanikulttuurin mukaan varhaiskasvatustas hoitavat naiset, mutta nykyään myös romanimiehet osallistuvat lapsen kasvatustas, koska jokaisella on oma asunto ja perusperhe, joista pidetään huolta. Isovanhemmillä on suuri rooli lasten kasvatustas, ja he saavat nähdä lapsen vasta 1-2 kuukauden ikäisenä, jonka jälkeen he osallistuvat hyvin aktiivisesti lapsen elämään. Jos tilanne perheessä olisi vaikea, lapsen isovanhemmat voivat ottaa lapsen kokonaan hoitoonsa - tietenkin vanhempien suostumuksella. Lapset viettävät usein enemmän aikaa isovanhempiensa kanssa kuin omien vanhempiensa, ja näin läheinen suhde isovanhempiin luo lapselle turvallisuuden tunnetta ja laajentaa samalla heidän maailmankuvaansa eri sukupolvien välillä. (Romanilapsi päivähoitossa, [Viitattu 26.5.2012].)

Lapsuus on myös turvallisen huolenpidon aikaa. Lapsi saa kasvaa yhteisön keskellä ja saa osakseen huomiota monen eri tahon kautta- silloinkin kun lapsen omat vanhemmat ovat kenties estyneet hoitamasta lasta. Tällaisessa tilanteessa isoäidit ovat kasvatustasvastuussa. Romanilasta ei tulisi koskaan sijoittaa lastenkotiin tai ottaa huostaan valtaväestön keskuuteen niin, että hän joutuisi täysin erilleen omasta kulttuuristaan tai muista romaneista. Kuitenkin varhaislapsuuden kokemukset vaikuttavat ihmisen perusluonteen muokkautumiseen ja sitä kautta hänen koko tulevaan elämäänsä. Sijoitustilanteessa lapsi voi kokea joutuneensa väliinpuotoajaksi, joka ei kuulu kumpaankaan kulttuuriin. (Romanilapsi kotona, [Viitattu 26.5.2012].)

4.2 Lapsen oikeudet

Suomen romanit ovat eläneet valtaväestön kanssa vuosisatoja rinnakkain, ja vaikka onkin rikkaus olla erilainen, niin samalla monet asiat ovat hyvin yhteisiä. On selvää, että romanilapset ovat ylpeitä omasta taustastaan, mutta samalla he tietenkään ihmettelevät ennakkoluuloja, erilaisuudesta johtuvaa leimaamista ja epäreiluksi koettuja yleistyksiä, joiden perustana on yleinen tietämättömyys romanikulttuurista. (Enemmän samanlaisia kuin erilaisia, [Viitattu 19.5.2012].)

..Jotku on multa kysynyt, että ne on luullut että tämä (romanikulttuuri) on niinku uskonto, että tämä ei ole niinku kulttuuri..

- 14- vuotias tyttö

..Se mikä on niinku ärsyttävää tässä kulttuurissa, kun ei siitä sillei valtaväestö tiedä tarpeeksi, niin niillä on kauheita epäluuloja aina.

- 14- vuotias tyttö

Lapsiasiavaltuutetun työn perustana on YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, joka ottaa huomioon monella eri tavalla vähemmistöihin kuuluvat lapset ja sen, että heillä on samat oikeudet yhdenvertaisesti valtaväestön lasten kanssa riippumatta heidän tai vanhempien alkuperästä. Kaikilla lapsilla on oikeus vaikuttaa, osallistua ja tulla kuulluksi. On tärkeää ottaa aina päällimmäisenä huomioon lapsen etu, kun tehdään lapsia koskevia päätöksiä. Sopimuksessa puhutaan alle 18- vuotiaista lapsista.(Enemmän samanlaisia kuin erilaisia, [Viitattu 19.5.2012].)

Lapsen oikeuksien sopimus korostaa lapsen vanhempien ensisijaista vastuuta lapsen kaikenlaisesta hyvinvoinnista ja tässä kohdassa valtion ja kuntien tehtävänä on tukea vanhempia. Kuitenkin lapsella, joka ei voi elää perheensä kanssa, on oikeus saada erityistä suojelua ja tukea ja lapsen sijaishuollossa on kiinnitettävä aina huomiota lapsen kasvatukseen jatkuvuuteen sekä olennaisesti lapsen etniseen ja kielelliseen taustaan. Asia on hyvin ajankohtainen, koska valtioneuvoston piirissä on vireillä Suomen ensimmäisen romanipoliittisen ohjelman laadinta, jossa aiheena on luoda rakenteita ja toimintamalleja

romaniyhteisöön, jolla vahvistetaan lapsen oman äänen esiin tuomista ja lapsen osallistumista. Tämän asian huomioon ottaen päätökset ovat parempia, kun lasten tieto on otettu huomioon. (Enemmän samanlaisia kuin erilaisia, [Viitattu 19.5.2012].)

Lapsen oikeuksien yleissopimus hyväksyttiin YK:ssa vuonna 1989. Kyseisen sopimuksen valmistelu käynnistyi kansainvälisen lapsivuoden 1979 yhteydessä. Sopimus velvoittaa yhtä lailla kuntia, vanhempia ja muita aikuisia. Sopimuksen johdannossa muistutetaan, että Yhdistyneiden kansakuntien kansat uskovat ihmisen perusoikeuksiin, arvoon ja merkitykseen sekä samalla tunnustavat, että jokainen ihminen on oikeutettu niihin ilman minkäänlaista erotusta. Sopimus määrittelee hyvin vahvasti lapsen oikeuksien turvaamisen perheen ja yhteiskunnan tehtäviksi vastavuoroisena suhteena. Tietenkin perhe on ensisijainen lasten kasvuympäristönä, ja perheellä on oikeus saada tarvittavaa suojelua ja apua. Tärkeä maininta sopimuksessa on, että lasta ei saa erottaa vanhemmistaan heidän tahtonsa vastaisesti, paitsi toimivaltaisen viranomaisen toimesta erityistapauksissa., kuten lapsen vanhempien pahoinpidellessä tai laiminlyödessä lasta. Asianosaisia on aina kuunneltava ja lapsen oikeuksia vanhempiin tulee kunnioittaa, paitsi jos se on lapsen edun vastaista. (Lastensuojelun ytimissä, 2009. 33) Lapsen oikeuksien sopimus voidaan kiteyttää kolmen P:n liitoksi; sopimusvaltiot sitoutuvat toimimaan kaikkien huolenpitoa ja suojelua (protection) sekä osallistumista (participation) koskevien oikeuksien toteuttamiseksi mahdollisimman täysimääräisesti (provision). On välttämätöntä pitää huoli lapsen mahdollisuuksien suojelemisesta, jotta oikeudet hyvään huolenpitoon, riittävään elintasoon, terveyteen ja koulutukseen sekä myös kulttuuriin toteutuisivat (Lastensuojelun ytimissä. 2009, 35).

Romanipoliittinen ohjelma (Valtioneuvoston periaatepäätös, [Viitattu 19.5.2012]) on valmistunut joulukuussa 2009, ja sen tavoitteena on edistää romanien yhdenvertaisuutta muuhun väestöön ja lisätä osallisuutta elämän eri alueilla. Ohjelma on hyvin kattava ja erittäin konkreettinen toimenpideohjelma, jonka avulla saadaan aikaan pysyviä parannuksia romaniväestön asemaan. Painopisteinä on erityisesti romanilasten ja -nuorten osallistuminen varhaiskasvatukseen ja koulutukseen ja samalla aikuisen väestön ammatillinen koulutus ja sijoittuminen

työmarkkinoille. Yhtä lailla tärkeänä pidetään romanien yhdenvertaista kohtelua, palveluihin pääsyä sekä syrjinnän ehkäisyä. (Valtioneuvoston periaatepäätös, [Viitattu 19.5.2012].) Suomen uuden hallituksen ohjelma on kirjoitettu kesäkuussa 2011, ja sen mukaan romanipoliittisen ohjelman eli ROMPO- ohjelman toteuttaminen pitää aloittaa. Toteuttamisesta on tullut julkaisu, jonka mukaan toukokuussa 2012 ohjelman käynnistäminen on kirjattu nykyiseen hallitusohjelmaan. (Aluehallintovirastot kannustavat, [Viitattu 19.5.2012]).

5 LASTENSUOJELUN TARVE ROMANIPERHEISSÄ

Suomessa yksi puhutuimmista ja samalla yksi huolestuttava ilmiö on lasten ja nuorten pahoinvointi, joka ilmenee enenevässä määrin. Kokonaistilanne lastensuojelua ajatellen on todella paha ja vaikea, ja romaniperheissä ilmenevä ahdistus on lisääntynyt huomattavasti. Seuraavaksi kuvailen alkuun syitä romanilastensuojelutyöhön, josta etenen syvällisemmin seuraavanlaisiin kokonaisuuksiin: millaisia asioita lastensuojelutyössä tulee ottaa huomioon, mitä laki määrittelee aiheeseen liittyen, lastensuojelutarpeen erilaisia tekijöitä ja millaisia tilastollisia lukuja huostaanotot ja kodin ulkopuolelle sijoitetut pitävät sisällään.

Moninaisista syistä romanilasten huostaanotot ovat viime vuosien aikana kasvaneet huolestuttavasti ja yleisimpiä syitä tähän ovat olleet päihteet, huumeet, väkivalta tai vanhempien ero. Vaikka tilanne olisikin perheissä vaikea ja vanhemmuus mahdollisesti kadoksissa, niin harvoin romanivanhemmat antavat vapaaehtoisesti lapsensa sijaiskotiin. Romanivanhemmat kokevat asian niin, että lapset riistetään heiltä ja todellisen tilanteen hahmottaminen ja tiedostaminen on vaikeaa. Lastensuojelussa on huomioitava lapsen kulttuurinen tausta. (Lastensuojelussa huomioitava, [Viitattu 19.5.2012].)

Lasten sosiaalityössä on tärkeää reagoida lasten pahoinvointiin. Ongelmat eivät ilmene ainoastaan huonomassa asemassa olevilla perheillä, vaan myös ”normaaleilla” perheillä. Heidänkin kohdalla rikollisuus on yksi merkittävistä riskeistä. Yleisellä tasolla puhutaan paljon lasten hyvinvoinnista, mutta puheenaihe on kääntynyt lasten pahoinvointiin. Perheiden kanssa työskenneltäessä tulee ottaa perhe kokonaisvaltaisesti huomioon ja selvittää perheiden todelliset ongelmat, jotta ongelmiin voidaan löytää oikeat ratkaisut. (Social work. 2011, 47-48)

Lapsen etua valvotaan ja samalla puolustetaan yhteiskunnallisella tasolla. Tilanne on huomattavasti ongelmallisempi yksilö- ja perhetasolla. Ongelmatilanteet korostuvat, jos vanhempien etu ja lapsen etu ovat jollain tapaa ristiriidassa tai joku perheenjäsenistä kokee tällä tavalla. Tilanne on entistä vaikeampi, jos vanhempien

näkemykset poikkeavat voimakkaasti toisistaan koskien lapsen etua. Esimerkkinä mainittakoon kärjistyneet ja pitkittyneet huoltoriidat. Vaikuttaa vahvasti siltä, että yhä useammin aikuiset käyttävät lasta keskinäisten kiistojensa välikappaleena erotilanteissa. Tällaisissa tilanteissa lapsi saattaa jäädä kiistakappaleeksi ja samalla ilman edun ja oikeuksien valvontaa. Pahimmillaan huolto- ja tapaamisriidat saattavat synnyttää lastensuojelun tarpeen. Kuitenkin palvelujärjestelmä näyttää tällä hetkellä olevan useissa tapauksissa kyvytön reagoimaan riitatilanteisiin lapsen näkökulmasta. (Lastensuojelu tänään. 2004, 342)

Yleinen ongelma on nimenomaan lasten huomiotta jättäminen aikuispalveluissa, erityisesti mielenterveys- ja päihdepalveluissa, jotka koskevat aikuisia. Lasten huostaanottojen yleisimpiä syitä ovat juuri olleet kyseiset ongelmat. Vanhempien ongelmien tehokas hoitaminen on tärkeä panostuksen aihe vähentämään lastensuojelun tarvetta. Kuitenkaan lasta ei saa jättää vastuuseen vanhemmistaan, koska lapsi ei ole vanhempansa hoitaja eikä minkäänlainen kuntouttaja, kuten aikuispalveluissa joskus tunnutaan ajateltavan. Ei ole lapsen tehtävä joutua ottamaan vanhemmistaan vastuuta alle kouluikäisenä. (Lastensuojelu tänään. 2004, 342) Olen aiemmassa kappaleessa maininnut romanikulttuuriin hyvin olennaisesti kuuluvan perheen ja suvun merkityksen ja sen, miten vahvasti se heillä ilmenee, niin tässä tapauksessa monesti lähipiiri saattaa tuottaa lisäpainetta lastensuojelulle sekä mahdolliselle sijoituspaikalle. Lastensuojelun ammattilaistenkin piirissä romanikulttuurin tietämys ja tuntemus on vähäistä ja joskus saattaa olla myös vääristynyttä. (Lastensuojelussa huomioitava, [Viitattu 19.5.2012].)

Perinteisen tavan mukaan romanilapsen isovanhemmat tai muut sukulaiset ovat huolehtineet lapsesta siinä tapauksessa, jos tämän omat vanhemmat eivät ole siihen jostain syystä pystyneet. Kuitenkin nykyään tämä perinne on murtumassa, ja romanilasten lastensuojelun tarve sekä samalla huostaanotot ovat lisääntyneet. Huostaanottotilanne on jo itsessään hyvin traumaattinen ja vielä vaikeampi romanilapselle kohdattavaksi. Kyseessä on siirto toisenlaiseen kulttuuriympäristöön, mikä tekee sopeutumisesta vaikeaa. Romanilasten kohdalla sijoittaminen ja sen mukana tulevat uudet asiat tuovat omat vaikeutensa, eikä

sijaisperheitä tahdo oikein romanilapsille löytyä. Kuitenkin sijaisperheitä löytyy valtaväestöstä ja romanilapsille suunnattu lastenkoti on myös Etelä- Suomessa. Sijoituspaikkojen lisäämiseen tarvitaankin osaamista ja asiantuntemuksen lisäämistä sekä sosiaalitoimen puolelta että romanitoimijoilta. Romaniasiain neuvottelukunta pitää hyvin tärkeänä sitä, että henkilöstö koulutetaan kohtaamaan eri kulttuuritaustainen lapsi ja näkee tarpeelliseksi suunnata erityisesti perhetyötä hoitomuotona tukea tarvitseville perheille. (Romanioppilaiden opetuksen tuen hyviä käytäntöjä. 2011, 92- 93)

Määttä ja Rantala (2010, 19) toteavat samoja asioita. Stakesin raportissa ” Mikä lapsiamme uhkaa?” selviteltiin 1990- luvun monia taloudellisia, sosiaalisia, poliittisia ja kulttuurisia muutoksia, jotka mahdollisesti ovat vaikuttaneet lasten arkeen ja palveluihin. Selvityksessä kävi ilmi, että lapsiperheiden tuloerot ovat kasvaneet ja toimeentulo muihin kotitalouksiin verrattuna on heikentynyt. Köyhyys ei kuitenkaan selity vain työttömyydellä, vaan samalla pienituloisten perheiden sosiaaliturvan riippuvuus on lisääntynyt. Työelämän tahti on koventunut ja vanhemmat joutuvat tasapainottelemaan entistä enemmän kodin ja työn välillä, ja näin ollen mahdollisuudet tukea lapsia kotona ovat luonnollisesti heikentyneet. Samoin peruspalveluissa on tapahtunut muutoksia - liian suuria ryhmiä päiväkodeissa ja kouluissa. (Tavallisen erityinen lapsi. 2010, 19- 20)

5.1 Lastensuojelutarpeen tekijöitä

Huono-osaisuuden riskit kasautuvat helposti juuri lapsiperheisiin. Voidaan puhua taloudellisen, kulttuurisen ja sosiaalisen pääoman vaatimattomuudesta, jossa ääritapauksissa huono-osaisuuden kasaantuminen johtaa lastensuojelutoimenpiteisiin. On kuitenkin todettava, että huostaanottojen perusteet ovat muuttuneet aikojen kuluessa. 1900-luvun alussa huostaanottojen syinä pidettiin tavallisesti perheen köyhyyttä tai lasten orpoutta. Nykyään syyt ovat paljon moninaisempia. Erilaisten tutkimusten perusteella on saatu selville, että vanhempien persoonallisiin resursseihin liittyvät tekijät, kuten avuttomuuden tunne, ovat keskeisimpiä perusteita huostaanotoille. (Näkökulmia lastensuojeluun.

1995, 59)

Lastensuojelulain uudistuksen myötä vuonna 2008, on tapahtunut merkittäviä muutoksia pohdittaessa perheiden moninaisuuden huomioon ottavan lastensuojelutyön kehittämistä. Uusi laki painottaa lastensuojelutarpeen arvioinnin tarkentamista, lapsen subjektiivisuuden ja yksilöllisyyden korostamista sekä asiakkaiden oikeusturvan tarkempaa huomioon ottamista. . (Sateenkaariperheet ja hyvinvointi. 2008, 312- 313) Uudistuksen myötä kunnille kirjattiin velvoite laatia lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi suunnitelmat. Suunnitelma koskee kunnan eri toimialoja, jossa yhdyskuntasuunnittelun on huolehdittava lasten kasvuympäristön turvallisuudesta. Varhaiskasvatuksen ja koulun tehtävänä on muodostaa perheiden ja kodin ohella keskeisen huolenpidon, kasvun ja oppimisien yhteisö ja sosiaali- ja terveydenhuolto tukevat omalta osaltaan lapsen, nuoren ja perheen arkea. (Tavallisen erityinen lapsi. 2010, 25)

Lastensuojelulain 4§ käsittelee lastensuojelun keskeisiä periaatteita, joiden mukaan lapsen etua arvioitaessa lapsen kulttuuriseen taustaan on kiinnitettävä huomiota. Se on välttämätön osa lapsen oikeusturvaa ja samalla se on lasten oikeutta omaan kulttuuri- identiteettiin. Harmittavaa, mutta totta on kuitenkin se, että romanilapsen kohdalla tämä kohta laista monesti laiminlyödään ja romanilapsi saatetaan sijoittaa sellaiseen kotiin, jossa ei tunneta kenties laisinkaan tai tarpeeksi romanikulttuuria (Lastensuojelussa huomioitava, [Viitattu 19.5.2012].) Sitten siinä vaiheessa kun nuori myöhemmässä vaiheessa palaa oman sukunsa pariin, hän kokeekin itsensä ulkopuoliseksi, jolla vastaavasti on ikävät seuraukset. (Lastensuojelussa huomioitava, [Viitattu 19.5.2012].) On hyvin tärkeää, että työntekijät tuntevat romanikulttuuria ja osaavat työskennellä romaniperheiden kanssa. Romanityöntekijät ovat myös ehdottoman tarpeellisia ja tärkeässä asemassa silloin, kun sijaiskodissa on romanilapsia. (Lastensuojelussa huomioitava, [Viitattu 19.5.2012].)

Toimivan asiakassuhteen luominen on haasteellinen tehtävä, kun puhutaan lastensuojelutyöstä. Luottamuksen rakentamisen hidasteena voi hyvinkin olla pelko syrjinnästä, joka perheiden kokemusten rinnalla ei ole edes aina niin turha. Voi olla myös suuri huoli oikeudenmukaisen kohtelun saamisesta, jos perheellä on

muita syrjiviä kokemuksia palvelujärjestelmästä. Tällaisten asioiden vuoksi on hyvin tärkeää, että sosiaalityöntekijä toteaa avoimin sanoin, että tarkoituksena on ajatella lapsen edun toteutumista ja että tarkastelun kohteena on nimenomaan lapsen hyvinvointi. (Sateenkaariperheet ja hyvinvointi. 2008, 312- 313) Hyvä ja luottamuksellinen asiakassuhde on tärkeä työväline muutoksen aikaan saamisessa ja hyvän yhteistyösuhteen vallitessa asiakas haluaa itse kertoa työntekijälle omasta elämäntilanteestaan ja mahdollisista vaikeuksistaan rehellisesti. Kun asiakas on saanut tulla kuulluksi ja muutoinkin ymmärretyksi, voi lopputulos olla asiakkaan hyväksyttävissä helpommin. (Sateenkaariperheet ja hyvinvointi.2008, 99)

Tämän päivän maailma romaneita tarkasteltaessa on hyvin moninainen. Romanien keskuudessa esiintyy nykyään juurettomuutta, eli on hyvin vaikea löytää omaa itseään ja kulttuurista taustaansa, koska nykyaikana yhteiskunta toisaalta painostaa elämään yhteiskunnan asettamien normien tavalla. Oma minuus ikään kuin unohtuu ja painitaan kahden kulttuurin välillä. Suurena ongelmana ja yksi lastensuojelun tarpeen tekijöitä on perheiden hajoaminen. Näin kasvatus ja vanhemmuus ovat vaakalaudalla ja lapsen hyvinvointi ei ole enää niin etusijalla. Samaan rinnastettuna ongelma suurenee päihde- ja huumeongelmien lisääntyessä. Romanien keskuudessa nämä ongelmat ovat suuria tietenkin yhtä lailla kuin pääväestön keskuudessa, mutta siihen kiinnitetään enemmän huomiota. Tällaisissa tilanteissa lapset joutuvat kärsimään ja he kokevat turvattomuuden tunnetta, pelkoa ja ikävää. Kun vanhemmat eivät enää itse pysty huolehtimaan lapsistaan oman elämäntilanteen tai ongelmien vuoksi, niin lapsi joutuu tilanteeseen, jossa hän hakee huomiota internetistä ja kavereiden keskuudesta. Aikaa vietetään enemmän kavereiden kanssa, koska he ovat tilanteissa läsnä eivätkä jätä yksin. (Lastensuojelussa huomioitava, [Viittaus 28.6.2012].)

5.2 Huostaanotot ja sijoitukset kodin ulkopuolelle

Uusi tilastoraportti Lastensuojelu 2009 julkaistiin marraskuussa 2011. Kunnilta kerätään tiedot lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevista sekä kodin

ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista. Sijoitettujen ja huostaan otettujen lasten määrä on kyseisen tilaston mukaan kääntynyt laskuun. Vuoden 2009 aikana huostaan otettujen lasten määrä väheni neljä prosenttia, vastaavasti kiireellisten sijoitusten määrä kasvoi 17 prosenttia. Useimmissa tapauksissa huostaanotto alkoi kiireellisenä sijoituksena. Kaiken kaikkiaan kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna 16 000 lasta ja nuorta, ja edelliseen vuoteen verrattuna sijoitettujen kokonaismäärä on vähentynyt puolitoista prosenttia. Suurin piirtein puolet huostassa olevista lapsista on sijoitettuina perheisiin, ja laitoshuollon osuus on suurimmillaan kun tarkastellaan kaikkia sijoitettuja kodin ulkopuolelle. Laitoshuollon osuus sisältää myös lyhyempiä aikoja sijoitettuna olleita lapsia ja nuoria. Vuoden 2010 aikana huostassa olleita lapsia oli 10 003, joista kiireellisenä sijoitettiin 3 432. Uusia ensimmäistä kertaa huostaan otettuja tai kiireellisesti sijoitettuja lapsia oli 2 830 vuonna 2010. Kyseisestä kiireellisesti sijoitettujen lasten osuus oli 86 prosenttia. Uusien sijoitusten määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 12 prosenttia. (Lastensuojelu 2010, [Viitattu 21.11.2012].)

Lapsen ja vanhempien kannalta on merkitystä ja eroa sillä, perustuuko lapsen sijoitus huostaanottopäätökseen vai johonkin muuhun sijoitusperusteeseen. Kuitenkin lapsen huostaanotto on viimesijainen interventio, ja se on mahdollista tehdä vasta sitten, kun kolme kriteeriä täyttyy samanaikaisesti: 1) puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvatusolosuhteet uhkaavat vakavalla tavalla vaarantaa lapsen terveyttä ja kehitystä, tai lapsi vaarantaa itse vakavasti omaa terveyttään ja kehitystään käyttämällä esimerkiksi päihteitä, tekemällä rikoksia tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään, 2) avohuollon palvelut eivätkä muutkaan avohuollon tukitoimet ole lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia, tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi, 3) sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista. Huostaan otetun lapsen asiassa sosiaalitoimi on elin, joka voi päättää rajoitustoimista ja lapsen asuinpaikasta sijoittaessaan lapsen kodin ulkopuolelle. Avohuollon tukitoimia taas ei voida käyttää asianomaisen tahdon vastaisesti. (Lastensuojelun ytimissä. 2009, 55)

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten viimeinen sijoitusperuste useimmissa tapauksissa on huostaanotto. Huostaanotto on voimassa toistaiseksi, ja periaatteessa se on tarkoitettu väliaikaiseksi toimeksi. Käytännössä kuitenkin

kysymys on pitkäaikaisesta huolenpidosta, vaikka epävarmuus kestosta saattaakin jollain tapaa leimata arkea. Vaikka usein onkin niin, että huostaanotto on viimeinen sijoitusmuoto, lapsen elämän ensimmäinen sijoitus kodin ulkopuolelle toteutuu sen sijaan avohuollon tukitoimena. Käytännöt eroavat paljon kunnittain, ja lasten sijoittamispolkuja pitäisikin tutkia tarkemmin. Lasten sijoituspäätöksiin vaikuttavat myös muut kuin lapsen tarpeeseen liittyvät tekijät. (Lastensuojelun ytimissä. 2009, 56)

Sosiaalityön erityiskysymyksiä on paljon tarkasteltu koskien etnisiä vähemmistöihin kuuluvia perheitä ja lapsia. Kritiikkiä on ilmennyt lastensuojelututkimuksia ja – käytäntöjä havaitessa muun muassa siitä, että maahanmuuttajataustaisten ja muidenkin etnisten vähemmistöjen perheitä on tarkasteltu valtakulttuurin ja länsimaisen normiston kautta, joka johtaa siihen, että vähemmistöt näyttäytyvät helposti enemmän ongelmatapauksina eikä tämän takia näiden perheiden ja lasten voimavaroja kyetä näkemään. Sama koskee lastensuojelutyötä, jonka taustalla on vaikuttamassa länsimaiset käsitykset kehitys- ja kiintymyssuhteista ja jossa korostetaan ydinperhettä ja sen merkitystä lasten kasvatuksessa. Sivuutetaan lapsesta huolehtivan laajan suvun ja perheen merkitys. Vähemmistöön kuuluvat lapset joutuvat helpommin lastensuojelun asiakkaisiksi, mihin voi olla yhtenä syynä johtamassa valtakulttuurista erottuvat kasvatustavat, jotka tulkitaan lastensuojelullisiksi ongelmiksi. (Lapset ja sosiaalityö, 2006. 70)

6 YHTEISKUNNAN TARJOAMIA PALVELUITA ROMANIPERHEILLE

Yhteiskunta tarjoaa romaniperheille erilaisia sosiaali- ja terveystalveluita. Ongelma ilmenee siinä, että palveluihin ohjautuminen on heikolla tasolla ja toisaalta romanien vahva tapaperinne ja kulttuuri määrittelevät vuorovaikutuksen toimivuutta palveluiden tarjoajien ja romaniperheiden välille. Näitä asioita keskityn tarkastelemaan tässä luvussa tarkemmin.

Romanikulttuuriin kuuluu voimakas perheen tuki ja turva. Heillä ei aina ole tietoa siitä, mitä sosiaali- ja terveystalveluja on saatavilla ja miten niitä mahdollisesti haetaan. Palveluissa tulisi ottaa huomioon romanien kulttuuri ja kieli, mutta kuitenkin hoito- ja hoivatyö sekä avo- että laitoshoidossa asiat tapahtuvat valtaväestön ehdoilla. Tällä tarkoitetaan sitä, että romaneita kohdellaan samalla tavalla kuin valtaväestöä, eikä kiinnitetä huomiota esimerkiksi siihen, että romanien asiakielen ymmärtäminen ei virallisessa asiointissa ole välttämättä samantasoista valtaväestön kanssa, joka voi johtaa hoidossa väärinkäsityksiin molemmin puolin. Romanien kohdalla palveluiden parantamiseksi olisi tärkeää ottaa heitä mukaan sosiaali- ja terveystalan koulutukseen nykyistä enemmän. Myös kulttuuri tuo omat vahvat piirteet palveluihin suhtautuessa ja myös palveluiden tarjoajien puolelta heitä kohtaan esiintyy ennakkoluuloja ja näin asiat johtavat monesti väärinkäsitykseen - ja ymmärrykseen. (Suomen romanit, [Viitattu 20.5.2012].) Luonnollisesti romanit toivovat että hoidossa heidän kulttuurinen tausta otetaan huomioon ja että hoitajalla olisi oikeaa tietoa lähestyäkseen romania. Kuitenkin nykyään terveydenhuollon henkilökunnalle on lisätty koulutusta kyseisestä kulttuurista ja ammattilaisille on tehty myös opaskirja aiheeseen liittyen. (Romanit, [Viitattu 24.5.2012].)

6.1 Sosiaali- ja terveystalveluiden käytäntö romanien kohdalla

Julkisissa palveluissa romanikulttuurin huomioiminen on asia, johon tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Aiemmissa tutkimuksissa sekä Romano Mission ja

Romaniasiaain neuvottelukunnan keskuudessa on tullut ilmi seikka, että romaneilla ei ole tällä hetkellä tarvetta saada julkisia palveluita romanikielellä, koska käytännössä kaikki käyttävät suomen kieltä. Kuitenkin tavoitteena on elvyttää romanikieli toiseksi käyttökieleksi ja sen seurauksena tulevaisuudessa nimenomaan romanikielisten palveluiden tarve tulee olemaan suuri sosiaali- ja terveysalalla. (Suomen romanit, [Viitattu 20.5.2012].) Ongelma on siinä, että valtaväestö, viranomaiset, päivähoidon ja koulutoimen henkilökunta olettaa romanien puhuvan sujuvaa suomenkieltä, mutta tosiasiaassa suomenkielentaidot ovat kuitenkin rajoittuneita. Romanilasten sanotaan olevan ns. ”piilopuolikielisiä”, eli käytännössä he eivät osaa suomea eikä romanikieltä kunnolla. Koulumaailmassa opettajat määrittelevät tämän perusteella lapsen helposti heikkolahjaiseksi ja hänet saatetaan ohjata erityis- tai mukautettiin opetukseen tällaisten syiden vuoksi. Itse koulumenestys on hyvin vahvasti sidoksissa kieleen ja kielivaikeuksien on katsottu olevan suurimpia syitä koulun keskeytyksiin ja syrjäytymiskehityksen jatkumiseen. (Suomen romanit, [Viitattu 20.5.2012].)

Palveluiden hakemisessa ja niiden saannissa heijastuu romanien tapaperinne, kulttuuri ja elämäntavat. Romanit kokevat hyvin ongelmalliseksi yhdistää oma perinne, kulttuuri ja elämäntavat palveluihin hakeutuessa. Toisena selkeänä ongelmana ilmenee viranomaiskielen ymmärtämisen vaikeus. Usein romanit joutuvatkin erinäisten syiden summana törmäämään erilaisiin ennakkoluuloihin, kielteisiin asenteisiin ja kunnioituksen puutteeseen. Romanit koetaan usein ”taakaksi” näistä syistä. On ymmärrettävää, että kiire ja työpaineet ovat kovat sosiaali- ja terveysalalla, mutta se ei oikeuta kohtelemaan romaneita kuitenkaan huonosti, esimerkiksi vähättelemällä heidän kulttuuriaan tai tarpeitaan. Sitä ei tarvitse myöskään ääripäässä nostaa erityisasemaan, vaan romanit odottavat samaa arvostusta ja kunnioitusta kulttuuriaan kohtaan yhtenä Suomen vähemmistöistä. (Suomen romanit, [Viitattu 20.5.2012].)

Romaniasiaain neuvottelukunta ja romanien koulutusyksikkö ovat tuottaneet oppaita romanikulttuurista eri ammattialoille. Ne ovat helpottava tekijä romanien kanssa asioiville viranomaisille antamaan tietoja kulttuurista ja sen ominaispiirteistä palveluissa sekä lainsäädännöstä. Esimerkiksi toimeentuloasioissa romaninaisten perinteinen puku tuottaa jatkuvia ongelmia. Perustuslaissa sanotaan, että

romaneilla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, ja samoin toimeentulolaissa todetaan, että tukea voidaan myöntää tavanomaista suurempiin vaatemenoihin, kuten romaninaisen pukuun, mutta käytännössä asia ei ole niin yksiselitteinen ja osa kunnista jättää tuen myöntämättä pukua varten. (Suomen romanit, [Viitattu 24.5.2012].) Romanien perinteiset ammatit eivät anna riittävää toimeentuloa perheille ja sosiaalihuolto koskeekin romaneita ennen kaikkea toimeentulotuesta puhuttaessa.

6.2 Terveysthuolto ja sosiaalihuolto romanien kohdalla

Voidaan sanoa yleisesti, että romanien sairastavuus on korkeampaa kuin valtaväestön, ja romanien heikko taloudellinen asema yhdessä heikoissa asun-oloissa ilmenevät vanhusten ja keski-ikäisten terveydessä. Kulttuurin mukaan sairastunutta ja hänen lähiomaisiaan tuetaan eri tavalla, ja romanikulttuurissa uskotaan turvallisen ilmapiirin vaikuttavan parantumiseen myönteisellä tavalla. Tapoihin kuuluu, että perheet hoitavat yhdessä suvun kanssa itse lapset, sairaat, vanhukset, vammaiset, jos täytyisi miettiä vaihtoehtoisesti laitoshoidoa. (Suomen romanit, [Viitattu 24.5.2012].)

Luonnollisesti romanit toivovat että hoidossa heidän kulttuurinen tausta otetaan huomioon ja että hoitajalla olisi oikeaa tietoa lähestyäkseen romania. Kuitenkin nykyään terveydenhuollon henkilökunnalle on lisätty koulutusta kyseisestä kulttuurista ja ammattilaisille on tehty myöskin opaskirja aiheeseen liittyen. (Romanit, [Viitattu 24.5.2012].)

Äitiys- ja lastenneuvoloiden kokemusten perusteella voidaan sanoa, että romanit käyttävät niitä palveluita vähemmän kuin valtaväestö, eivätkä he osaa hakeutua neuvolapalveluiden piiriin, koska eivät tiedä riittävästi niiden palveluiden merkityksestä. Kaiken kaikkiaan palveluiden suurimpana ongelmana pidetään kuitenkin sitä, että romanit eivät ymmärrä ns. asiakieltä, koska kielitaito on yleensä puutteellista, ja se tuo suuren haasteen palveluissa. (Romanit, [Viitattu 24.5.2012].)

Romaniperhetyötä järjestetään romanilasten ja nuorten sekä myös perheiden erityisen tuen tarpeisiin. Tarkoituksena on lisätä kulttuurien välillä sujuvuutta sekä ymmärrystä, mutta yhtälailla pyritään perheen kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Romaniperhetyöntekijät auttavat perheitä omatoimiseen selviytymiseen omassa arjessa ja erilaisissa tilanteissa tarjoamalla tukea ja rohkaisua erilaisiin tilanteisiin, kuten lasten kasvatukseen ja vanhemmuuteen. Järjestetään kotikäyntejä, perhekerhoja, keskustelupiirejä sekä päiväkotiin tutustuttamista. Samoin keskitytään lapsen koulunkäynnin tukemiseen ja omien voimavarojen löytämiseen ja käyttämiseen. Romaniperheiden kohdalla on tärkeää myös koulutus- ja työmahdollisuuksien parantaminen, johon romaniperhetyöntekijät osallistuvat mukaan. Kaiken kaikkiaan romaniperhetyö on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, jossa sovitaan tavoitteista ja toimintamuodoista yhdessä perheen kanssa. Yhtä lailla romaniperhetyöntekijät tarjoavat myös viranomaisille ja muille yhteistyötahoille tukea romaniperheiden kohtaamiseen. Yhteistyötä tehdään monen eri tahon kanssa. (Romaniperhetyö, [Viitattu 20.5.2012].)

Olen jo aiemmin kertonut, että romaneilla on kuitenkin monesti tiedollisia puutteita siitä, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja heille on saatavilla ja miten niitä haetaan. Sosiaaliviranomaiset joutuvat usein tekemisiin asunto- ongelmien kanssa, koska yleinen asuntotuotanto on puutteellista romanien kohdalla. Palvelujen toteutuminen on aina hankalampaa, jos sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöillä ei ole romanien kulttuurista, sen arvoista ja asenteista minkäänlaista tietoa. (Suomen romanit, [Viitattu 24.5.2012].) Sosiaali- ja terveysministeriössä on nimitetty työryhmä selvittämään romaniasioiden hallintoa ja sen erinäisiä uudistamistarpeita. Etenkin alueellisten neuvottelukuntien toiminnan vakinaistaminen ja yhdyshenkilöverkosto on todettu tärkeäksi. Yhdyshenkilöiden tehtävänä olisi toimia romanien ja eri viranomaistahojen välillä auttaen kumpaakin ymmärtämään toisiaan. Nykyisin ongelmana on juuri se, että romaneilla ei ole kielellisiä ja taidollisia välineitä selviytyä erilaisista kanssakäymisistä viranomaisten kanssa. Yhtä tärkeänä tehtävänä yhdyshenkilöillä on opastaa romaneja erilaisten lomakkeiden täytössä ja kirjallisten päätösten sisällön ymmärtämisessä. (Suomen romanit, [Viitattu 24.5.2012].)

7 LASTENSUOJELU TYÖNTEKIJÄN NÄKÖKULMASTA

Tämän työn tärkeänä osa-alueena ovat lastensuojeluun liittyvät eettiset kysymykset ja sosiaalialan ammattieettiset ohjeet. Nämä kaksi suurta kokonaisuutta ohjaa lastensuojelutyöntekijöiden työtä. Luku pitää sisällään ihmiskäsityksen, kunnioituksen ja ihmisen kokonaisvaltaisen huomioon ottamisen. Näiden lisäksi luvussa keskitytään siihen, millaisia asioita sosiaali- ja lastensuojelutyöntekijän tulee ottaa työssään huomioon.

7.1 Eettiset kysymykset

Etiikka määritellään filosofian mukaan seuraavasti: ” Moraalin määrittelemme siksi inhimillisen toiminnan ja kielenkäytön muodoksi, joka ilmentää käsityksiämme niin hyvästä kuin pahasta.” Etiikka on siis moraalialaa tutkiva tiede. Toisaalta etiikkaa on hyvin vaikea käsitellä lastensuojeluun yhdistettynä. Lastensuojelua ei voi olla ilman arkista todellisuutta. Jokaisella sosiaalityöntekijällä ja ihmisellä on jonkinlainen käsitys siitä, mikä on hyvää ja mikä pahaa, milloin arvelee toimivansa oikein, milloin taas väärin. Tätä voidaan kutsua työntekijän moraalikoodistoksi. Tähän koodistoon vaikuttaa eettiset ohjeet eli sopimukset siitä, minkä kulloisenakin aikakautensa katsotaan kuuluvan jokaisen ihmisen hyvään tai riittävän hyvään elämään. Samoin siihen vaikuttaa toimijoiden tunteet, jotka ovat voimakkaasti aina läsnä, kun on kyseväärästä tai oikeudenmukaisesta kohtelusta. (Lastensuojelu tänään. 2004, 322)

Olenneisen tärkeää on myös tieto, joka perustuu omiin havaintoihin tai tieteellisesti tuotettuun tietoon. Tieto vaikuttaa arvojen muodostumiseen, mutta eettiset näkemyksemme vaikuttavat olennaisesti siihen, mitä tietoa valitsemme. Eettiseen ajatteluun vaikuttavat monet uskomukset ja olettamukset, jotka ovat saaneet tiedon aseman, vaikka niillä ei välttämättä ole juurikaan tekemistä todellisuuden kanssa. Kaiken kaikkiaan etiikka on läsnä myös lastensuojelutyössä: ei ainoastaan se, mitä sanotaan tai jätetään sanomatta, vaan myös se, miten

käsitellään asiakasta tai mitä tehdään sanojen tueksi, saa eettisen merkityksen vuorovaikutussuhteessa. (Lastensuojelu tänään. 2004, 322)

Työn eettisen vaativuuden vuoksi sen lähtökohtien ja perustelujen pohtimisen ja esiintuomisen tulee olla keskeinen osa työtä ja asiantuntijuutta. Lastensuojelutyön kohde ja samalla perustelut tulisi ottaa toistuvasti yksilölliseen että työyhteisölliseen tarkasteluun. Jotta työtä saataisiin paremmin kohdentuvaksi, sosiaalityöntekijöiden olisi pohdittava, mitä toiminnan kannalta merkitsee, että kaikkia asiakkaita ei esimerkiksi koskaan saada yhteistyöhön. Lastensuojelutyö sisältää runsain mitoin epävarmuutta ja ennakoimattomia tilanteita. Siihen liittyy myös hyvin vahvasti erilaiset tunteet, kuten häpeä, suru, viha ja epätoivo. Parhaimmillaan tunteet voivat olla keino toimia lastensuojelun tiedonmuodostusprosessin osana, ja ne tuottavat erilaista, uudenlaista asiantuntijatieta. Tunteet ovat aina arvokkaita, koska ne antavat työntekijälle yksittäisistä tilanteista tärkeää intuitiivista tietoa ja auttavat ymmärtämään ja jäsentämään tilanteita paremmin. Samalla tunteet liittyvät arvovalintoihin. Lastensuojelun interventiot ovat voimakkaita ja tietenkin eettisen perusteiden ja tunteiden käsittelyn tulee olla jatkuvana osana työyhteisön reflektointia ammattikäytäntöä. (Lastensuojelun ytimissä. 2009, 95)

7.2 Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet

Kansainvälisesti määriteltynä sosiaalialan työn tavoitteena on ihmisten hyvinvoinnin lisääminen. Keinoina tähän on suuri sosiaalinen muutos, ihmissuhdeongelmien ratkaisujen ja itsenäisen elämänhallinnan edistäminen. Ihmisen ja hänen ympäristön välistä vuorovaikutusta pidetään työn erityisenä kohteena, ja välineinä käytetään sosiaali- ja käyttäytymisteoreettista sekä yhteiskunnan järjestelmiä koskevaa tietoa ja näiden soveltamiseen tarvittavaa tietoa. Se mihin sosiaalialan työ perustuu, on ihmisoikeuksien ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden periaatteet, jotka ovat kirjattuina kansainvälisiin yleissopimuksiin. (Arki, arvot, elämä, etiikka, 2005. 7).

Suomessa kaikki tämä pohjautuu moderniin lainsäädäntöön, jonka pohjana on johdonmukainen ihmis- ja perusoikeusperiaatteiden noudattaminen. Perustuslain mukaan viranomaisten on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen, eikä kyse ole vain muodollisesta oikeusturvasta vaan myös siitä, että viranomaisen on omalla aktiivisuudellaan huolehdittava asiakkaan oikeuksista kaikissa häntä koskevissa arkisissakin ratkaisuissa. Sosiaalialan ammattilaisen on tärkeää ymmärtää ja hyväksyä ihmisoikeudet ja samalla puolustaa niitä kaikissa tilanteissa. Ihmisoikeudet ovat ehdottomia ja ne kuuluvat yhtä lailla jokaiselle ihmiselle pelkän ihmisyyden perusteella. Täten ne eivät ole siis riippuvaisia ihmisen omasta käytöksestä tai toiminnasta. (Arki, arvot, elämä, etiikka, 2005. 7).

Sosiaalialan ammattilaisen työssä arvokkuus ja ihmisarvon kunnioittaminen ilmenee monella eri periaatteita noudattaen. Ammattilaisen on omista arvoistaan ja elämänvalinnoistaan huolimatta kunnioitettava ja edistettävä asiakkaansa oikeutta tehdä omat valintansa samalla edellyttäen, että tämä ei kuitenkaan uhkaa muita oikeuksia tai oikeutettuja etuja. Täysivaltainen asiakas on ensisijaisesti itse vastuussa omista valinnoistaan ja niiden seurauksista. Näiden lisäksi ammattilaisen on edistettävä asiakkaansa osallisuutta, joka lisää hänen mahdollisuuksiaan vaikuttaa omaa elämäänsä koskevia päätöksiä ja toimia. On tärkeää pyrkiä työssä asiakkaan ja häntä ympäröivän yhteisön vahvuuksien löytämiseen ja vahvistamiseen. Tarkoituksena on parantaa asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. (Arki, arvot, elämä, etiikka, 2005. 7).

Asiakkaalla on oikeus tulla kohdatuksi ja kohdelluksi kokonaisvaltaisesti. On tärkeää ottaa huomioon asiakkaan kaikki elämänalueet ja kohtamaan hänen omana yksilönään osana perhettä sekä osana ympäröivää yhteisöä ja yhteiskuntaa. Asiakkaan omien vahvuuksien tunnistaminen ja kehittäminen on työn avainasemassa. Asiakkaalla on myös oikeus yksityisyyteen, jota ammattilaisen tulee kunnioittaa luottamuksella ja varjelulla työtään säätelevien salassapitosäännösten mukaisesti. Yhtä tärkeänä asiana pidetään sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämistä niin asiakkaiden elämässä kuin koskien koko yhteiskuntaa. Käytännössä tämä merkitsee negatiivisen syrjinnän estämistä, joka sisältää kyvyt, iän, kulttuurin, sukupuolen, siviilisäädyn, yhteiskunnallisen tai

taloudellisen aseman, poliittiset mielipiteet, ihonvärin, rodun tai muut fyysiset ominaisuudet unohtamatta sukupuolisen suuntautumisen, uskonnon tai muun vakaumuksen. (Arki, arvot, elämä, etiikka, 2005. 7).

Työssään ammattilaisen on osattava tunnustaa yhteiskunnan etninen ja kulttuurinen moninaisuus ja kunnioittaa sitä. On otettava huomioon yksilöiden, perheiden, ryhmien ja yhteisöjen erot. Työ on myös voimavarojen jakamista ja on huolehdittava että ammattilaisen käytössä olevat resurssit jakautuvat tasaisesti ja oikeudenmukaisesti asiakkaiden ja asiakasryhmien kesken. Ei saa unohtaa heikommassa asemassa olevien oikeuksien toteutumisesta ja työntekijä toimii asiakkaan puolestapuhujana. (Arki, arvot, elämä, etiikka, 2005. 7).

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

8.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimustehtävä

Yksilöllisellä ja yhteiskunnallisella tasolla nykyajan lapset voivat yhä enemmän huonosti. Kun puhutaan romanilapsista, kyse on vielä syvemmälti monimutkaisemmista ongelmista, ja romaniperheet ovat tulleet lastensuojelun piiriin samalla tavalla kuin valtaväestön lapset. Yksilöllisesti elämää ohjaa heidän kulttuurinsa, joka yhteiskunnallisesti asettaa paljon paineita edelleen sopeutumiseen, vaikka romanit ovatkin Suomen vanhin maahanmuuttajaryhmä. Opinnäytetyöni tulee pohjautumaan romanilapsiin, ja heidän sijoittumiseen kodin ulkopuolelle. Tutkimustehtäväni on:

1. Kuvaila lastensuojelutyöntekijöiden kokemuksia romaniperheiden kanssa, kun kyse on lastensuojelutoimenpiteistä
2. Etsiä vastauksia seuraaviin kysymyksiin:
 - a. Oma suhtautuminen ja asenne romaneihin ja heidän asemaansa yhteiskunnassamme
 - b. Mitä haasteita romanit ja heidän kulttuuri tuo lastensuojelutyöhön?
 - c. Mistä syistä romanit ovat lastensuojelun asiakkaina?

8.2 Metodien valinta

Toteutin opinnäytetyöni laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvata todenmukaista elämää ja samalla tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisella otteella. Valitsin tämän menetelmän juuri sen vuoksi, että tarkoitukseni oli löytää uusia asioita romaneista ja heihin liittyvistä lastensuojelutoimenpiteistä, ja yksi tärkeä asia jonka halusin tuoda tällä esiin, on työntekijöiden kokemukset romanien kanssa työskentelystä.

Tarkoitus ei ollut vahvistaa aiempia käsityksiä romaneista, vaan tuoda esiin kokemuksellista tietoa. Laadullisen tutkimuksen yksi tärkeistä ominaisuuksista on pyrkiä tuomaan esiin tutkittavien oma ääni ja siksi kyseinen menetelmä oli mielestäni työhöni paras vaihtoehto jo pelkästään siksi, että se oli opinnäytetyöni lähtökohta. (Hirsjärvi – Remes- Sajavaara. 2007, 155- 160.)

8.3 Aineiston hankinta

Yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä, jotka kuuluvat laadulliseen tutkimukseen ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Näitä voidaan käyttää hyvin eri tavoin, kuten vaihtoehtoisesti, rinnakkain tai yhdistettynä riippuen ongelmasta ja tutkimusresursseista. (Tuomi, Sarajärvi 2009, 71.) On olemassa monia erilaisia keinoja haastatella. Itse käytin työni tutkimusmenetelmänä avointa haastattelua. Siinä ei kysellä mitä tahansa, vaan sisältö liittyy tutkimuksen tarkoitukseen ja ongelmanasetteluun tai vastaavasti tutkimustehtävään. Kyseisen menetelmän ajatuksena on sallia tutkijan kokemusperäiset lähestymiset, mutta tietenkin haastattelua ohjaa tutkija itse ja hänen tehtävänä on pitää haastattelu aiheessa, mutta antaa haastateltavan puhua kuitenkin vapaasti. (Tuomi- Sarajärvi. 2009, 76)

Suunnittelin haastattelurunkoa pitkään ja sen hahmottamisvaiheessa pidin kokoajan mielessäni sen, että se tukee teoreettista taustaa, mutta samalla myös antaa lukijalle mahdollisesti sellaista tietoa, jota ei ole joko laisinkaan tai riittävästi. Yksi tärkeimmistä kysymysten laadinnan vaiheista oli se, että halusin tuoda esiin työntekijöiden kokemuksia romanien kanssa työskentelystä, erityisesti lastensuojelullisissa toimenpiteissä. Haastattelurunkoa valmistellessa teoriaosuus oli jo kirjoitettu.

Vähitellen tutkimuskysymykset (Liite 1) alkoivat muodostua teoriapohjan perusteella. Esitin kysymykset opinnäytetyöni ohjaajalle hyväksyttäväksi ja sen jälkeen aloin miettiä mahdollisia haastateltavia. Kerroin haastateltaville opinnäytetyöni ideasta ja tarkoituksesta sekä tavoitteista etukäteen. Kaikkia

haastateltavia lähestyin sähköpostin välityksellä ja sovin mahdollisesta haastatteluajasta – ja paikasta. Haastattelin kaiken kaikkiaan 6 alan ammattilaista, joiden virkoina olivat perhekodin yrittäjä, lastensuojelun johtava sosiaalityöntekijä, lastensuojelun johtaja, perhekeskuksen johtaja sekä rivityöntekijä. Kolme haastatteluista tuli kirjallisena sähköpostiversiona ja kolme toteutui haastateltavien omalla työpaikalla, jotka nauhoitettiin, jotta kaikki mahdollinen tieto tulisi tallennettua. Tämän jälkeen kirjoitin haastattelut puhtaaksi litteroimalla ennen analyysivaiheen aloittamista. Pyytäessäni haastattelua lastensuojelun johtajalta, täytyi ensin hakea tutkimuslupa Seinäjoen sosiaalityön päällikkö Päivi Saukolta (LIITE 2). Hakemuksesta muutaman päivän kuluttua sain tutkimusluvan, jonka esitin lastensuojelujohtajalle (Liite 3). Haastattelut kestivät 20 minuutista 50 minuuttiin. Käyttäessäni avoimia kysymyksiä haastellun muotona päätin järjestellä aineistoa teemoihin hahmottamalla paremmin sitä, mitä lähdin tutkimuksella hakemaan. Kyse on laadullisen aineiston pilkkomisesta pieniin osiin ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Tämä helpottaa tiettyjen teemojen vertailua aineistossa. (Tuomi- Sarajärvi, 2009. 93.)

8.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadulliseen tutkimukseen liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka on tärkeä tieteenkin huomioida prosessin aikana. Käytännössä puhutaan oikeasta ja väärästä. Tiedon hankkimisesta ja sen julkistamisesta on olemassa yleisesti hyväksytyjä sääntöjä, mutta tutkijan on tiedettävä peruseriaatteet ja miten niiden puitteissa tulee toimia. Tutkimus edellyttää eettisen periaatteen mukaisesti hyvää tieteellistä käytäntöä, jonka ohjeet on laatinut opetusministeriön asettama tutkimus- eettinen neuvottelukunta. (Hirsjärvi, ym. 2007, 23.) Tutkimuksessani haastateltavat olivat tietoisia tutkimuksesta, jonka tulen nauhoittamaan. Kerroin myös haastateltaville, että heidän tai asiakkaista saadut tiedot eivät tule missään vaiheessa esiin, vaan haastattelutietoja tulen käyttämään ainoastaan tutkimuksen tekemiseen ja nauhoitukset hävitetään työn valmistuttua.

Lähtökohtana jokaiselle tutkimukselle täytyy olla ihmisarvon kunnioittaminen,

jolloin tiedonhankintatavat ja erilaiset järjestelyt eivät aiheita eettisiä ongelmia. Samoin huomion arvoinen seikka on ihmisten ihmismääräämisoikeus, jossa on mahdollisuus päättää, halutaanko tutkimukseen osallistua. Tutkijan tehtävään kuuluu selvittää, miten suostumus tutkimukseen hankitaan, ketä haastatellaan, millaista tietoa annetaan ja liittykö tutkimukseen mahdollisesti riskejä. (Hirsjärvi, ym. 2007, 25.) Sain kirjallisesti luvan lastensuojelun johtajan haastatteluun. Tähän täytyi anoa tutkimuslupa Seinäjoen kaupungin sosiaalityön päälliköltä (LIITE 2). Valmis työ luovutetaan sosiaalityön käyttöön. Kaikki haastateltavat, jotka osallistuivat opinnäytetyöni tutkimukseen, olivat tietoisia haastattelunkulusta ja käyttötarkoituksesta. Lisäksi haastatteluun osallistuminen oli täysin vapaaehtoista.

Annoin haastateltavien kertoa itse vapaasti. Haastattelujen yhteydessä syntyi myös tarkentavia kysymyksiä, jolloin keskustelu saatiin entistä syvällisemmäksi. Pyrin olemaan haastattelutilanteissa neutraali ottamatta kantaa esille nousseisiin asioihin. Tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntymistä, mutta tästä huolimatta tulosten luotettavuus voi vaihdella. Siksi tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa pyritään arvioimaan tehdyn työn luotettavuutta erilaisten mittaus- ja tutkimustapojen avulla. Reliaabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta ja käytännössä sen kykyä antaa ei- sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.) Kävin tekemäni litteroinnit useaan otteeseen läpi ja näin varmistin tuloksen luotettavuuden. Suhtaudun tutkimukseni luotettavuuden kriittisellä tavalla, koska en tiedä olisivatko tulokset täysin samanlaisia jos tutkimus toteutettaisiin toisen kerran samoille henkilöille.

Reliaabeliuden lisäksi tutkimukseen liittyy validius eli pätevyys. Se tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä on tarkoituskin. Kuitenkaan mittarit ja menetelmät eivät kaikissa tapauksissa aina vastaa todellisuutta, mitä tutkija kuvittelee tutkivansa. Jos esimerkiksi tutkija käsittelee saatuja tuloksia oman ajattelutapansa mukaisesti, tuloksia ei voida pitää oikeina. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.) Tutkittavat kohteeni olivat lastensuojelutyöntekijöitä ja kysymykset olivat tarkasti mietittyjä, että vastaajaa ei ole missään vaiheessa johdateltu tietynlaisiin vastauksiin. Tarkoitus oli muotoilla kysymykset sellaiseen muotoon, jotta vastaaja saisi avoimesti kertoa omista kokemuksistaan. Tärkeintä oli saada tietoa työntekijän kokemuksista romanilastensuojelutyöstä. Mielestäni

käyttämäni menetelmä oli hyvä tapa tutkia asiaa ja voin sanoa työni kohdistuneen niihin asioihin, mihin oli tarkoituskin.

Laadun takaamiseksi laadin haastattelurungon etukäteen, jonka tarkastutin ohjaavalla opettajalla. Tästä oli hyötyä, jotta tiesin varmasti miten lähtisin tutkimusongelmaani selvittämään. Kerroin haastateltaville, että haastattelut tehdään nimettöminä ja näin varmistin jokaisen anonymiteettisuojaan. Kaikki vastaukset ja siihen liittyvät tiedot hävitetään asiaankuuluvalla tavalla aineiston käsittelyn jälkeen. Kolme kuudesta haastattelusta toteutui haastateltavien työpaikalla ja muut kolme sain sähköisessä muodossa. Haastattelutilanteissa matkapuhelimet laitettiin äänettömälle ja etsimme rauhallisen tilan toteutukseen, jotta ei tulisi mahdollisia häiriötekijöitä.

9 TUTKIMUSTULOKSET

Olen ryhmitellyt haastatteluaineisosta saatuja tuloksia teemoihin, joita käytin myös haastattelurungon pohjana: Kuvailin lastensuojelutyöntekijöiden kokemuksia romaniperheiden kanssa, kun kyse on lastensuojelutoimenpiteistä, oma suhtautuminen ja asenne romaneihin ja heidän asemaansa yhteiskunnassamme, mitä haasteita romanit ja heidän kulttuuri tuo lastensuojelutyöhön ja mistä syistä romanit ovat lastensuojelun asiakkaina. En mainitse työssäni haastateltujen nimiä anonymiteetin turvaamiseksi enkä myöskään mainitse paikkaa josta haastattelut on saatu. Työssäni haastattelut ovat numeroituina.

9.1 Lastensuojelutyöntekijöiden kokemuksia

Vastaajat toivat esille sekä positiivisia kokemuksia että haasteellisia tilanteita. Haastatteluissa keskityin vuorovaikutukseen ja siihen millaisia kokemuksia lastensuojelun työntekijöillä on ollut romanien kanssa. Päälimmäisenä kaikilla tuli se, että romanit ovat myönteisiä, toiset huomioon ottavia ihmisiä sekä kohteliaita. Tässä esittelenkin ensin sellaisia hyviä asioita, joita nousi pinnalle keskustelun aikana.

Minulla henkilökohtaisesti on paljon myönteisiä kokemuksia sijoitettujen lasten vanhempien ja sukulaisten kanssa työskentelystä. (H2.)

Romaniperheiden kanssa ei ole tullut lastensuojelullisissa asioissa, kuten esimerkiksi lapsen sijoittamisessa tai muissa lastensuojelun tukitoimissa suurempia konflikteja, vaan päinvastoin. Romanit nähdään hyvin ymmärtäväisinä ja eritoten romanilapset nähdään suuressa arvossa työntekijöiden kesken.

Romanilapset ei jää sanattomiksi, niillä on mielipiteitä ja kysymyksiä, erityisesti nuorten kannalta paljon helpompi tehdä töitä kun lapsella itsellä

on ajatuksia ja sanoo ne ääneen, niin se näkyy niinku siinä, että saadaan ainakin sovittua asioita sujuviksi vaikka kaikki ei aina mee niinku sovitaan. (H1.)

Lasten merkitys ja asema korostui jokaisen haastateltavan kohdalla todella paljon. Yksikin haastateltavista kertoi, että hän itse ei ole aina ollut kaikista kulttuuriin liittyvistä säännöistä tietoisia, niin romanit itse ovat hienosti antaneet ohjeistusta, miten kohdella heidän lapsiaan. Hyvänä asiana korostettiin perheen kulttuuria ja siihen liittyviä tapoja, joita perhe noudattaa. Eräs haastateltavista ei itse esimiestyön puitteissa ole päässyt niin läheiseen työhön romaniperheiden kanssa, mutta on jonkun verran tehnyt kotikäyntejä ja käynyt neuvotteluissa, niin hän pitää romanien perhekokoonpanoa suuressa arvossa.

Sanoisinko perinteinen, korostaa hyvin perinteisiä normistoja, vanhempien kunnioittamista, toisaalta lapsuuden kunnioittamista, siin on tämmönen selkee hieno hierarkia, siel on paljon semmosia käyttäytymistapoja, jotka mun mielestä on hyväksyttäviä asioita. (H1.)

Samainen henkilö nosti vastauksessaan esiin henkilökohtaisen kokemuksen kautta tulleen asian romaniperheen kanssa työskentelystä. Hänen kokemuksensa mukaan lastensuojelutyötä tehdään paljon romaniperheiden miesten kanssa.

Siis haen sitä, että lastensuojelutyössä tai ylipäättään sosiaalihuollossa asioi perheitä, niin aika paljon naistyöntekijät keskustelevat äidin kanssa. Niin romaniperheessä on aktiivisesti palaverissa käyvä mies.(H1.)

Tämän asian kyseinen haastateltava koki positiivisen poikkeuksellisen ja tietenkin myös mielekkäänä ja hyvänä asiana. Lopuksi hän totesi huomanneensa tämän, koska on itsekkin mies. Kaikkiaan lastensuojelutyöntekijät kuitenkin kokevat romaniperheiden kanssa työskentelyn sujuvan ilman suurimpia ongelmia. Romanit nähdään yhteistyöhaluisina ja yhteistyökykyisinä. Tärkeimpänä ja suurimpana ongelmana kaikki lastensuojelun työntekijät kokivat romanien kanssa

työskentelyssä luottamuksen merkityksen ja sen puutteen. Haastateltavien työssä on ollut sellaisia tilanteita, että aluksi romanit kertovat itsestään asioita, mikä saattaa myöhemmin osoittautua puolitotuudeksi tai vääriksi tiedoiksi. Useamman kohdalla on ollut vastaavanlaisia tilanteita, mutta toisaalta muutama haastattelijoista kertoi, että samanlaisia ongelmia on valtaväestössäkin.

Tottakai on sellasia, myös romaniväestössä niin kuin valtaväestössäkin, että sovitaan jotakin ja puhutaan ja niinku sanotaan et rehellisiä ollaan ja näin tehään niin sitte tapahtuukin aivan toista.(H1.)

Samalla henkilö, joka antoi edeltävän kuvauksen omista kokemuksistaan, toi esiin luottamukseen liittyvän seikan, jota ei tullut muiden kohdalla näin konkreettisesti ilmi. Hänen mielipiteessään hän koki luottamuksen puutteen alkavan kyseenalaistamaan valtaväestön ja romanien välistä suhdetta.

Siksi mietinkin, ovatko viranomaiset todella yhteistyökumppaneita, vai taho, jolta halutaan saada vain tietty palvelu. Luottavatko romanit koskaan valtaväestöön niin, että voisivat puhua asioista niin, kuin he todella ajattelevat, vai ovatko romanit omaksuneet luonnolliseksi suojakseen 'tarkoitus pyhittää keinot' - ajatuksen.(H5.)

Yhtenä asiana huonona puolena romanien kanssa työskentelyssä lastensuojelutoimenpiteiden merkeissä nousi esiin joidenkin romaniperheiden kohdalla se, että joutuu yllättäen syystä tai toisesta lähtemään nykyisestä asuinpaikasta. Tietenkin se tuo työhön oman haasteensa, mutta niin kuin tämän tiedon antaja vastauksessaan kertoikin, niin se on jollain tavalla romanikulttuuriin liittyvää. Tällaisissa tilanteissa lastensuojelutyöntekijällä on ilmoitusvelvollisuus toiseen kuntaan, jossa perhe mahdollisesti sitten on. Ilmoitusvelvollisuus tulee lain puitteissa ja jos lastensuojelutyö jää siinä kunnassa kesken, josta perhe on lähtenyt, niin tällaisissa tilanteissa yritetään selvittää nykyinen asuinpaikka ja siirtää lastensuojelutyö sen kunnan lastensuojelutyöntekijälle. Kuitenkin tämä ei tapahdu vain romanien kohdalla, vaan myös valtaväestössä. Nykyään haastateltava kuitenkin näkee tilanteen parempana nimenomaan siksi, että

romanit ovat jo paremmin asettuneet asuinpaikalleen.

Kyllä valtaväestössäkin tapahtuu eikä muista meille siitä kertoa et ei tää nyt sillaikaan oo et romanit vaan tekis mut sillä lailla pyritään siirtämään sitä huolta ja työtä sinne seuraavaan paikkaan, että kun lapsi on tarvinnut tukea ja perhekin niin se sit siirtyis sinne. (H1.)

Yksi työntekijöistä työskentelee romanilapsille tarkoitetussa lastenkodissa, ja hänellä on siellä romanityöntekijöitä. Työssä on toisinaan tullut sellaisia ristiriitaisia tilanteita, joissa ” romanityöntekijöillä on keskenään sukuihin liittyviä rasitteita, jotka aiheuttavat ongelmallisia tilanteita”. Kokemuksia on ollut monenlaisia, ja jokainen työntekijä on omassa työssään kohdannut hyvin samantapaisia ongelmia, mitä lastensuojeluun tulee romanien kohdalla. Yksi haastateltavista kertoo omasta kokemuksestaan, että on joskus joutunut omalla työpaikallaan ratkomaan ristiriitoja valtaväestön työntekijöiden ja romanilasten kesken.

Mmm..siinä tulee ristiriitoja sitten jos puhutaan valtaväestön työntekijöistä ja se sitte johtuu taas jokasen omasta ajatusmaailmasta niin kyllä mä täällä omallaki työpaikalla oon joutunu selvittämään huonoa käytöstä romanilapsilta, mutta se on aika monipiippunen juttu sitte taas niinku se, että mistä se sitte johtuu. (H2.)

Kaikilla haastateltavilla oli erilaisia kokemuksia haasteellisista tilanteista romaniperheiden kanssa työskentelystä. Pääpaino kuitenkin keskittyi siihen, kun aletaan valmistella romanilapsen huostaanottoa ja etsitään lapselle sijoituspaikkaa. Tällöin täytyy ottaa romaniperhe täysipainoisesti huomioon, unohtamatta suvun ja yhteisön merkitystä. Romanilapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle ei ole ollenkaan yksiselitteinen asia, vaan monta asiaa täytyy ottaa huomioon. Edellä mainitun lisäksi tuli saman henkilön vastauksessa esille se seikka, että vanhempienkin puolelta tulee juuri tämän asian takia tiettyjä ehtoja, mihin lapsi voidaan sijoittaa.

Mihinkä on lapsen kannalta parasta sijoittaa, niin se on tavallaan yks semmonen haaste siinä, että jos lapsella tai hänen perheellään on tiettyjä paikkakuntia mihin ei oo asiaa mennä. (H1.)

Samoin sosiaalihuoltolain mukaiset lasten tapaamisasiat tulee hoitaa heidänkin kohdalla samalla tavalla ja erityisen tarkasti pohtia romaniperheen asemaa niin, että se palvelee sekä lapsen perhettä että lasta itseään. On siis tärkeää saada sijaishuolto toimimaan ja onnistumaan niin että se on lapselle viihtyisä paikka ja yhteydenpito on taattu.

Pitää ottaa aina huomioon et kun lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle niin pitää miettiä sitäkin että miten vanhemmat käyvät häntä sitten tapaamassa ja kuinka lapsi käy tapaamassa vanhempia ja sit tää sijaishuollon aikanen yhteydenpito niihin biologisiin vanhempiin, joka on meidän tehtävä taata se. (H1.)

Toisena haasteena on kulttuurin ylläpitäminen. Ensinnäkin edellä mainittu haastateltava kertoi olevan kyse romaniasiasta, että monikaan romani ei enää puhu omaa kieltään ja se on ikään kuin katoava luonnonvara. Kuitenkin lastensuojelutyössä pyritään siihen, että lapsella on mahdollisuus ylläpitää kulttuuriaan. Kuitenkin niin romanilapsen kuin valtaväestönkin kohdalla lastensuojelussa tehdään myös yksilöllisiä ratkaisuja, perhekohtaisia ratkaisuja ja lapsikohtaisia ratkaisuja. Haasteellisena asiana nähtiin myös romanilasten haastava käyttäytyminen. Yhdellä lastensuojelun työntekijällä oli käynyt omalla työpaikallaan sellainen ristiriitainen tilanne, jossa työntekijöiden ajatukset tai asenteet eivät kohdanneet romanilapsen käyttäytymistä ja työntekijä itse joutui arvostelun kohteeksi.

Kun on ollu haastavaa käytöstä niillä romanilapsilla, niin sitte siinä työntekijöitten ajatuksia ja asenteita ja tuota niin niitten ristiriitojen selvittämistä...ja tuota kyllä mä sit oon romanilapsia puolustanu niin se on ehkä tuonu mulle semmosta hankaluutta. Emmä periaattees oo valinnu puolta, mutta sitte jos enemmistö on sitä että lapsissa on se syy ja mä oonki asettunu sitte puolustuskannalle siitä, että mä oon kattonu niinku laajemmin niin niin..se on sitte aiheuttanu mulle semmosta huonoa...ei nyt mainetta

mutta arvostelua ehkä sitte työntekijöiltä.(H2.)

Eräänlaisen haasteen työhön tuo romanikulttuuri itse. Eräs haastateltavista antoi esimerkin, jossa työtoveri on romani ja hän noudattaa tiukasti kulttuurin vaatimaa säännöstöä. Toisinaan lasten asioiden palavereissa käydään yllättäviä sellaisia asioita läpi.

eri-ikäiset romanihenkilöt eivät voi olla samassa tilassa. Haasteellista on myös jos tällainen tilanne tulee yllättäen ja valtaväestön edustaja ei ole ymmärtänyt tai tiennyt ettei tiettyjä asioita voi käsitellä yhdessä. Syntyy häpeällisiä ja noloja tilanteita. (H6.)

Kukaan haastateltavista ei tuonut esiin haastavissa tilanteissa minkäänlaisia väkivallan merkkejä tai uhkailuun liittyviä. Ainoastaan yksi haastateltava kertoi hänen aiemmassa virassaan, eli sosiaalityöntekijän virassaan olleen kerran sellainen tilanne, jossa on ollut päälle käymistä ja se on aiheuttanut pientä varuillaan olemista. Kaikki on kuitenkin mennyt hyvin ja nykyisessä lastensuojelun työntekijän virassa tällaisia tilanteita ei ole tullut, mutta hän korostaa keskustelussa sanojen merkitystä.

Periaattees samanlaista varautumista ku muittenki kohalla. Joskus niitä tilanteita tuli eteen riippumatta mitä rotua ihminen oli. Varmaan niis tilanteis että kuinka paljo muu yhteisö tulee mukaan, vaikka käy yhden asiakkaan kanssa asiaa läpi, niin saattaa tulla mukaan muu perhe tai suku, sitte mitä itte sanoo, sillai pitää olla tarkka mitä sanoo, ettei sano mitää semmosta mikä voidaan kääntää toiseksi.(H4.)

9.2 Työntekijöiden suhtautuminen romanilapsiin

Haastateltavat suhtautuvat ja pyrkivät suhtautumaan ihan samalla tavalla kuin muihinkin lapsiin ja nuoriin. Kaikilla haastateltavilla on kokemusta romanien kanssa työskentelystä, enemmän tai vähemmän. Kukaan heistä ei näe romanilapsia mitenkään huonompi arvoisena verrattuna valtaväestöön. Pikemminkin heidän asenne oli erittäin avoin ja kiinnostunut.

Täs maailmas on niin monenlaista ja monenväristä ja monennäköstä ihmistä ja kaikilla mun mielestä pitäs olla sillä lailla yhtäläiset oikeudet ja sitte taas oikeudet niihin tai siihen omaan kulttuuriin. (H5.)

Yhdellä haastateltavista oli kokemusta olla romanilapsien vanhempana perhekeskuksessa asuville romanilapsille ja hän totesikin olevansa sillä tavalla tiedonhaluinen ja teki työtään mahdollisimman oikeudenmukaisesti.

Oon mä ollu joskus aikoinani vanhempana tai sukulaisena täällä oleville romanilapsille, niin kyselinki sitte että kuinka voi kohteliaasti käyttäytyä koska mua kiinnostaa oikeesti. (H2.)

Yksi haastateltavista kertoi romanilasten olevan temperamenttisia, mutta aivan ihania lapsia. Hänen kokemuksensa mukaan koulunkäynnillä on romanilasten kohdalla suuri merkitys. Ennen koulua ei juurikaan käyty, mutta monen kohdalla se asia on mennyt parempaan suuntaan ja sillä on ollut myönteinen vaikutus myös romanilapsiin. Kyseisellä haastateltavalla on myös hevosihmisenä paljon kokemuksia romanien kanssa yhdessä olemisesta, joten hän ei koe lapsia eikä romania ryhmänäkään ”katastrofina”.

Perhekodin yrittäjä kertoi romanilapsiin suhtautumisen olevan samanlaista kuin muihinkin lapsiin. Hänen näkemyksensä mukaan ei ole perhetaustalla asiaan merkitystä lapsen aseman saavuttamiseen.

Luulen heihin suhtautumisen olevan samaa kuin kehen tahansa lapsiin. Lapsi on lapsi olipa hän millaisista perheistä tahansa. Täällä menetellään kuten laki meillä edellyttää ja se koskee kaikkia lapsia.(H3.)

Kuten kaikkien, mutta mielestäni seuraavan haastateltavan lause romanilapsista kiteyttää kauniisti kaikkien haastateltavien ajatuksen romanilapsista:

Pyrin suhtautumaan kaikkiin lapsiin, nuoriin ja aikuisiin tasapuolisesti, avoimesti, kiinnostuneesti ja heidän arvojaan sekä eettistä näkemystään kunnioittaen.(H6.)

9.3 Työntekijöiden näkemys romaneista yhteiskunnan jäsenenä

Ristiriitaiset kokemukset ovat hyvin yleisiä niin valtaväestöllä kuin romaneillakin. Löytyy positiivisia seikkoja ja haasteita. Haastateltavat toivat esiin romaneista myönteisiä kokemuksia yhteiskunnan jäsenenä. Haastateltavat vertasivat romaneja siihen, mitä heidän asemansa oli kauan sitten verrattuna nykypäivään. Tietenkin romaneilla on edelleen erilainen kulttuuri ja tausta. Nykyään heidät nähdään samanarvoisena yhteiskunnan jäsenenä kuin kuka tai mikä tahansa muukin.

Miksei muuten ku mikä tahansa yhteiskunnan jäsen. Romani- ihmiset ja romaniyhteisö on alkanut näkyä kovin myönteisellä tavalla. Tarkotan siis sitä, että meillä on tuota esimerkiksi niinkun romaniyhteisö näkynyt palvelujen käyttäjän, työntekijänä, ammattilaisena ja tota jonkun verran aktiivista yhdistys- ja kerhotoimintaa. (H1.)

Eryteisesti haastateltavat toivat ajatuksistaan julki romanikulttuurin ihailun. Samalla tavalla he arvostavat romaneissa perinteistä kulttuuria, pukeutumista ja heidän aseman kehityksen tulosta, että nykyään romanit näkyvät yhteiskunnassamme eri tavalla mitä aikojen saatossa. He ovat aktiivisessa roolissa yhteiskunnan jäsenenä ja ovat omalta puoleltaan panostaneet paljon oman asemansa saavuttamiseksi.

Romaniväki on katukuvaa piristävän värikäs, siististi ja upeasti pukeutuva ja sukurikas heimo suomalaisten perusjunttien keskellä. Olen usein ihmetellyt, miten romaniheimo on pystyyt vuosisatojen ajan pitämään heimoperinteensä, kielensä, asunsa ja elämäntapansa omanaan sulautumatta täysin muun väestön joukkoon. (H5.)

Annetaan joka paikassa lupa miettiä ketä me ollaan, mitä me ollaan, mistä me tullaan. Mä en kovin hyvin tunne romaniväestöä, mutta ehkä tämän

päivän romanit alkaa olla enemmän paikallaan, että ne löytää niinku oman paikkansa. Mun mielestä se on hyvä juttu, et ne alkaa löytää oman paikkansa. (H1.)

Suurimmaksi osaksi romanit nähdään nykyään suhteutettuna aikaisempaan, niin kuin haastateltavat toivat esille. Toisaalta tuotiin esiin sellaisia asioita, jotka edelleen vaikuttavat negatiivissävytteisesti romaneihin ja heidän asemaansa. Yksi haastateltavista kertoi omien näkemyksien mukaan seuraavanlaista:

Henkilökohtaisesti olen huolissani romanikulttuurin ja kielen säilymisen kannalta, joka vaatisi erityisiä toimenpiteitä. Osa romaneista näyttää elävän yhteiskunnan normaalien rakenteiden ulkopuolella sekä toteuttavan omaa ihmisoikeus ja perustuslakiaan, mikä aiheuttaa monenmoista konfliktia ja hankausta niin romaneiden kesken, kuin muun väestön kesken. Osalla romaneista yhteiskuntaan integroituminen näyttää usein ongelmalliselta ja jopa ylivoimaisen haasteelliselta. (H6.)

Yllämainittu lainaus tuli yhdeltä haastateltavalta, joka näki romanit tällaisella tavalla. Viisi muuta haastateltavaa ei tuonut tällaisia asioita esille missään vaiheessa, vaan pikemminkin he ajattelivat romanit yhteiskunnan jäseniksi samalla tavalla kuin kaikki muut, riippumatta omasta kulttuurista ja sen mukana tulleista perinteistä.

9.4 Romanilastensuojelutyön haasteita

Jokainen haastateltavista toi keskusteluissa ilmi, että ennakkoluulot peilaavat vahvasti romanilastensuojelutyöhön. Ennakkoluulojen koettiin edelleen vaikuttavan enemmän tai vähemmän romanilastensuojelutyöhön. Lähinnä se näkyy siinä vaiheessa, kun romanilapselle aletaan etsiä sijoituspaikkaa kodin ulkopuolelle. Monissa tapauksissa sijoitusprosessia käynnistettäessä mietitään romaniperheiden kohdalla mahdollisuutta sukulaissijaisvanhemmuuteen, ja yllä mainitun haastateltavan näkemyksen mukaan tätä tulisikin miettiä. Muutoin romanilapset ovat tasavertaisia sijoituspaikkoihin nähden muiden sijoitettavien

kanssa. Lapsen tarpeiden mukaan etsitään joko perhepaikkoja tai laitosta. Molempia paikkoja löytyy, jotka ovat valmiit ottamaan romanilapsen perheeseensä ja samalla tekemään yhteistyötä läheisten kanssa.

Romaneihin, kuten myös maahanmuuttajataustaisiin perheisiin ja lapsiin liittyy tänäkin päivänä ennakkoluuloja. On vaikea löytää esim. sijaisperheitä, jotka ovat valmiit työskentelemään romaniperheiden kanssa. (H6.)

Oma näkemykseni on, että näillä henkilöillä on yleensä jo ennestään kokemusta ja luottamusta romaneihin, eivätkä he näe romaneja muita perheitä vaikeampina yhteistyökumppaneina. (H5.)

Kolme haastateltavista oli sitä mieltä, että kulttuuri tuo romanilastensuojelutyöhön yhden suurimmista haasteista. Romanikulttuuri sisältää paljon sellaisia asioita, joita valtaväestö ei tiedosta tai tieto on hyvin vähäistä. On monia asioita, joita tulisi ottaa huomioon. Arjessa on paljon asioita, mitä pitää yrittää huomioida ja kunnioittaa romanien omaa elämää. Nimenomaan sijoituksessa on tärkeää miettiä lapselle oikea paikka ja tukea mahdollisuutta oman kulttuurin ylläpitämiseen. Tämä koettiin yhtenä haasteena muutamien haastateltavien työpaikoilla, koska kyse on kuitenkin valtaväestöstä, jossa mukana saattaa olla romanilapsia.

Just se kulttuurin kautta tuleva juttu, et täälläki se miksi pitää huomioida aika monia asioita, et mitä siihen kulttuuriin kuuluu. Kun lapsia tullaan tapaamaan niin lapset on nätisti puettu, hiukset on hyvin ja tietty ulkoasu mikä heidän yhteisönsä kuuluu ja sitte myös ne tavat. (H4.)

Lastensuojelutyön ympärillä olevan yhteiskunnallisen organisaation tulee tuntea romanikulttuurin erityispiirteitä ja toteuttaa niitä työssään. (H6.)

Romanilapsia sijoittaessa sijaisperheitä ja laitoksia kuitenkin löytyy. Enemmän haastateltavat toivat esiin laitoksia, ja vähemmän perheitä, jotka ottaisivat romanilapsia. Sijoittamisprosessia varjostavat kuitenkin ennakkoluulot, joita sosiaalityössä joudutaan lieventämään. Yhden vastaajan kokemuksen mukaan laitokset ja sijaisperheet ovat kuitenkin yrityksiä, jotka palvelevat ja heidät voidaan velvoittaa siihen, että lapset muistavat oman identiteettinsä ja saavat ylläpitää ja

vaalia omia suhteitaan perheeseensä ja sukuyhteisöön.

Kyllä tämmösiä mielikuvia ja ennakkoluuloja on, mitä me täällä sosiaalityössämme saadaan ihan työksemme lieventää. Kyllä romanilapsille löytyy sijaisperheitä tai ja niinku laitoksia, sijaishuoltopaikkoja. Sellasia ennakkoluuloja tai asenteita jotka poissulkis niin ei sellasia oo. Kyllä mä sanosin että romanilapsilla on tässä suhteessa hyvät oltavat niinku kaikilla muillaki. (H1.)

Kaksi haastateltavista koki asian juuri päinvastoin. Heidän näkemyksensä oli, että romanilapsille löytyy pääasiassa sukulaisperheitä, joko isän tai äidin puolelta. Samoin tämä mahdollisuus nähtiin avohuollon tukitoimena.

Emmä tiiä laitoksista, et varmaan niit on ollu niin et mikkä laitokset on ottanu ja missä on tilaa ollu mutta varmaan ne perheet sitte oikeestaan on toisia romaniperheitä, jotka on sijaishuoltoon lapsia ottanu. pääasias sukulaisperheitä ja sitte paljon on ollu sitä, että isoäitikin on ollu tärkeä. (H5.)

No mun kokemus on että tuota..laitoksia..en osaa sitte perhekodeista sanoa..sukulaisia mahdollisesti, sitte pienempienki kohdalla et niinku lasten omia sukulaisia..toisia laitoksia ja kyllä mitä meillä on ollu niin on löytyny sitte seuraava paikka mut sitte oon kuullu et sieltäki seuraavaa paikka, et varmaan siin on ollu tätä vaihtoa.(H2.)

Edellä mainittujen kanssa keskustelua käydessä he totesivat yhteisöllisyyden vahvan merkityksen romanikulttuurissa. Heidän mielestään se on sillä tavalla poikkeavaa, mitä ei missään muualla tavallaan tule esille, vaan nimenomaan romanikulttuurissa halutaan pitää ” omasta huolta”. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että tiiviistä ydinperheestä ja lähiomaisista kannetaan vastuu hyvissä ja huonoissa hetkissä, mutta se ei koske romanikulttuuriin kuuluvaa väistämismvelvollisuutta, jossa sukujen tai henkilöiden välinen riita voi vaatia toista osapuolta riidan takia muuttamaan toiselle paikkakunnalle.

9.5 Romanilastensuojelutyön syitä

Romanilastensuojeluun ja sijoittamiseen kodin ulkopuolelle löytyy monenlaisia syitä, ja kaikki haastateltavista toi esille samoja asioita. Kuitenkin asia nähtiin myös niin, että syyt eivät poikkea valtaväestöön verrattuna, vaan samalla tavalla asiat koskevat myös romaniperheitä eikä niitä nähdä millään tavalla eri valossa. Haastateltavat toivat esille päällimmäisenä vanhemmuuteen liittyviä seikkoja ja yksittäisiä asioita, jotka vaikuttavat romanilasten lastensuojelulliseen työhön ja sijoittamisprosessiin. Samoin koettiin, että vanhemmilla ei ole riittävästi kykyjä tai voimia lapsen hoitamiseen tai kasvattamiseen. Kyse voi olla vanhemmasta itsestään tai lapsesta johtuvaa.

Kyvyttömyys ymmärtää lasten hoidon ja huolenpidon, kehityksen ja turvallisuuden tarpeita tilanteissa, joissa eivät avohuollon tukitoimetkaan enää auta. Tai lapsi tai nuori oireilee niin, että vanhemmat eivät jaksaa huolehtia lapsesta ja lapsi on vaarassa.(H5.)

Huostaanottovaiheessa ja sijoituksen syyt ovat samat kaikilla lapsilla. Sijoituspaikkaa valittaessa lapselle on selvitettävä vanhempien toiveet, löytyykö mahdollisesti läheis- ja sukulaisverkostosta joku perhe, joka voisi olla mahdollinen sijaisperhe lapselle. Tällä tavoin toimitaan kaikkien sijoituspaikkaa vailla olevien lasten kohdalla. Lain mukaan ei voida tilastoida erikseen asioita, jotka johtavat lastensuojeluun tai sijaishuollon tarpeeseen. Jokainen haastateltavista toi esiin keskusteluissa omia kokemuksia ja näkemyksiä asiasta. Erikseen mainittiin jokaisen haastateltavan kohdalla lastensuojeluun liittyviksi syiksi päihteiden käyttö, mielenterveydelliset pulmat, taloudelliset ongelmat, vaikeus saada pysyvää asuntoa, rikollisuus ja vanhempien epäsosiaalinen käyttäytyminen.

Missään tapaukses tämmönen romanitaustaisuus tai kielivähemmistö tai enemmistö ei tilastoidu, mut semmonen kokemus mitä mulla on niin lastensuojeluun liittyvät asiat on ihan samat mitä muillaki.(H1.)

Siel on vanhempien päihteiden käyttö, mielenterveydellisiä pulmia, jonkun verran rikollistakin elämää, sillä tavalla et se on rauhatonta ja turvatonta ja elämä niissä olosuhteissa siellä kotona..lapsi vaan ei kertakaikkisesti voi olla tai sitä hommaa ei saada hoidettua.(H1.)

On paljon yksittäisiä asioita mitä lastensuojeluun liittyy, eikä sitä kukaan haastateltavista koe mitenkään erityisenä syynä romanilasten kohdalla. Samaa problematiikkaa on valtaväestössäkin. Lapsen asema perheessä on kuitenkin avainasemassa. Vanhempien lisäksi syitä saattaa löytyä myös lasten puolelta ja samat syyt pätevät myös heihin. Haastateltavat kertoivat kokemuksistaan, että lasten epäsosiaalinen käyttäytyminen, ylivilkkaus ja koulusta poissaolot ovat melko yleisiä syitä.

Pikkulasten kanssa se menee silleen miten ne toimii tai mitä ne jättää tekemättä, sitten nuorten kohdalla mitä lapsi itsekin tekee, et ihan sama juttu. Sellasta koulupoissaoloja, taustalla holtiton vapaa- aika, saattaa olla päihdekokeiluja, aggressiivisia katutappeluja tai jotaki tän tyyppistä. Ihan sitte tämmösiä mielenterveydellisiä pulmia, ylivilkkautta, adhd mikä aiheuttaa epäsosiaalista käyttäytymistä.(H1.)

Koulunkäynnin merkitys nähtiin myös melko tärkeänä siinä mielessä, että jos sitä ei käydä, niin se saattaa murrosikäisten kohdalla tuottaa nimenomaan rikollisuutta, pahoinpitelyjä ja päihteiden käyttöä. Tilanne nähdään sillä tavalla, että pienempien lasten kohdalla tilanne on erilainen mitä nuorten kohdalla.

Ylipäättänsä sit se tietynlainen rajattomuus, että vanhemmuutta ei oo tarpeeks et ne lapsen kasvuolosuhteet olis riittävän hyvät. Ehkä just enemmän nuorten kohdalla enemmän sitä et se on vaikeempaa ja on kaikenlaista, skaala on aika laaja ja sit se miten siihen pystytään puuttumaan kun se on riittävän pahaks menny niin se on aika haasteellista.(H2.)

Yhden haastateltavan kohdalla tuli edellä mainittujen syiden lisäksi esiin vanhemman vankilassa oleminen, vanhempien väkivaltaisuus ja se, että

vanhemmilla on useampia lapsia eri miesten tai naisten kanssa, jolloin ei kyetä esimerkiksi huolehtimaan vanhemmista lapsista. Tähän liittyen kyseinen haastateltava lisäsi myös palan romanikulttuuria, jossa entinen mies tai miehen suku ei hyväksy lapsien jäämistä avioerossa äidille. Kiteytettynä romaniyhteisö ei poikkea lastensuojeluun liittyvissä asioissa tai toimenpiteissä valtaväestöön verrattuna.

Kyllä heilläkin pulmia on siinä missä muillakin. Ei enemmän eikä vähemmän ku muillakin.(H2.)

9.6 Romanien suhtautuminen lastensuojelutyön

Romaniperheet suhtautuvat sijoitukseen kukin omalla tavallaan, ihan niin kuin valtaväestössäkkin. Jokaisella haastateltavalla on omakohtaisia kokemuksia lapsen sijaishuoltoon liittyvistä asioista romaniperheiden kohdalla, ja kaikkien vastanneiden kohdalla ei tullut ilmi mitään suurempia ongelmia tai selkkauksia, jotka olisivat vaikuttaneet negatiivisesti. Romaniperheitä korostettiin samaan asemaan valtaväestön kanssa. Tietenkin kaikkien omakohtaiset kokemukset olivat erilaisia, ja kaikki toivat vastauksissa erilaisia asioita esiin, miten romanien suhtautuminen lastensuojeluun tai sijoitukseen ilmeni.

Uskoisin, että romanivanhempien suhtautuminen on samankaltaista, kuin muidenkin sijoitettujen lasten vanhempien.(H4.)

Yksi haastateltavista kertoi omasta näkökulmastaan, että usein näyttää siltä, että romanivanhempien on vaikea hyväksyä lapsen sijoittaminen oman kodin tai suvun ulkopuolelle. Jossain vaiheessa sijoituksen vakiinnuttua saattaakin suvusta nousta halukas taho, joka haluaa ottaa lapsen itselleen. Useimmissa tapauksissa sukujen vanhemmat naiset, mummit kokevat erityisesti suurta huolta ja vastuuta sukunsa nuoremmista jäsenistä, vaikka omat voimavarat olisivat heikot, niin kiinnostus lasta

kohtaan on vahva.

Suurin osa haastateltavista korosti yhteistyötaitojen ja ihmissuhdetaitojen merkitystä romanien kanssa työskentelyssä. Hyvän yhteistyön avaimena pidetään kohteliasta tapaa esiintyä, mikä auttaa siihen, että asioista voidaan keskustella. Ihmissuhdetaidot nousivat yhtä tärkeään linjaukseen. Joidenkin ihmisten kanssa pärjää paremmin kuin toisten, ja haastateltavilla on kokemuksia, jossa vanhempi hyväksyy sijoituksen, tai sitten ei. Kummassakin tapauksessa asiat on kuitenkin mennyttä mallikkaasti, eikä ole tullut sen suurempia ongelmia.

Romaniväestössä näkyy se, et on tärkeitä et omat asiat hoidetaan perheen sisällä ja oman yhteisön sisällä, mutta kyllä on hyvään yhteistyöhön päästy kun lapsi on jouduttu sijoittamaan. Kun sijoitetaan niin pyritään siihen hyvään yhteistyöhön, että se sijoitus onnistuu. (H1.)

On kokemuksia, että lapsen vanhempi hyväksyy sijoituksen, jolloin lapsen on mahdollista kiintyä ja rauhoittua asumaan sijoituspaikkaansa. (H5.)

Suuri osa haastateltavista koki, että kaikenlaisista tilanteista on aina selvitty eikä ylitse pääsemätöntä estettä ole tullut vastaan. Yksi heistä kertoi oman kokemuksensa pohjalta, miksi sijoittamista ei ole mahdollisesti vastustettu. Tärkeänä seikkana nousi myös se, että romanilasten sijoitukset perhekoteihin ja laitoksiin hyväksytään paremmin, kun biologiset vanhemmat kokevat, että heidän vanhemmuuttaan ei tulla viemään.

Kun vanhemmat kokevat, että heidän vanhemmuutensa säilyy lapseen nähden, eikä kukaan tule sijaisäidiksi tai – isäksi lapselle. Laitoksissa työntekijät ovat työntekijöitä, ei vanhempia, joiden kanssa pitää kilpailla lapsen rakkaudesta. (H6.)

Asia riippuu myös siitä, mistä näkökulmasta sitä tarkastellaan ja kaikkien haastateltavien kohdalla kokemukset ovat erilaisia riippuen siitä, millaisessa virka- asemassa he ovat. Yksi toi toisenlaisena näkökulmana sen, että romanien

suhtautuminen voi olla erilainen sijoittavaa työntekijää kohtaan kuin lasta hoitavaan työntekijään.

No varmaan kun on kattonu asiaa kahdelta kantilta et on ollu se sijoittava sosiaalityöntekijä ja sitte siltä kantilta kun on täällä ja lapsia on sijoitettu tänne. Sillon kun on tällä puolella niin on ollu vähä niinku samalla puolella heidän kans eikä oo ollu mitää sillä lailla ongelmia ja kaikki on menny kivasti ja se on ollu ystävällinen suhtautuminen eikä meitä kohtaan pahaa, ne on ollu meitä kohtaan kiitollisia kun lapset on saanu hoitoa ja sillä lailla kaikki on menny hyvin. Yhteistyö on pelannu, mut sitte siel toisella puolella kun sä oot se sijoittava sosiaalityöntekijä, niin sillon se paine on ehkä erilainen ja tavallaan pettymys siitä, että kaikki ei oo niit lapsia saanu pitää ja sen toisenlaista katkeruutta. Päätöksen tekijä on aina eri asemassa ku se joka lapset vastaanottaa.(H4.)

Perhekodein yrittäjä kertoo puolestaan oman kokemuksensa romanien suhtautumisesta lastensuojelullisiin tilanteisiin ja sijoittamisprosessiin. Hän on työuransa aikana saanut kokea vastaavasti toisenlaista kuin myönteistä kokemusta tällaisissa asioissa. Samoin hän toteaa kertomuksessaan kuitenkin luottamuksen suuren merkityksen. Kun luottamus saadaan oikealla tavalla aikaiseksi, voidaan asioista perheen kesken keskustella huomattavasti avoimemmin.

Lastensuojelutyöntekijänä kohtasin romanisijaisvanhempia ja sijoitettuja lapsia romaniperheisiin. Suhtautuminen oli samanlaista kuin kenellä tahansa vanhemmalla. Jokainen haluaisi pitää lapsensa luonaan. Kapina näkyi monella tavoin, aggressioiden purkamisena sijaisvanhemmille ja lastensuojelutyöntekijälle, kaikille viranomaisille tilanteen mukaan. Myös masentuneisuutena, alkoholin käytön lisääntymisenä jne. Mutta myös parasta oli meillä, että vanhemmat, kun saimme luottamuksen aikaiseksi, niin sanoivat rehellisesti lasten kuullen oman elämänsä ja parisuhteensa olleen niin hankala, että lapsille on onni kun saivat sellaisen kodin, jossa heillä on hyvä olla ja heitä ja vanhempia myös kunnioitetaan ja annetaan heille kuuluva arvo. (H3.)

Nykyään lasten sijoituksia käsitellään hallinto- oikeudessa jonkun verran tahdonvastaisena, mutta yksikään niistä ei ole ollut romanien kanssa vietynä sinne asti. Tilastollisesti ei ole tietoa, miten paljon romanilapsia sijoitetaan kodin ulkopuolelle, mutta haastateltavien kokemusten mukaan se on suhteellinen verrattuna valtaväestössä tapahtuviin lasten sijoituksiin. Yleisesti ottaen huostaan otettujen lasten lukumäärä on kasvanut, mutta lastensuojelun asiakkaiden määrä ei niinkään.

9.7 Tulevaisuuden näkymät

Kaikilla haastateltavilla on jonkin verran tietoa romaneista. He myös kokivat, että tietoa ei ole koskaan liikaa eikä siitä mitään haittaakaan olisi. Lastensuojelutyöntekijöillä on omassa työ yhteisössään työntekijöitä, joilla on aiempia kokemuksia romanien kanssa, mutta kuitenkin työ yhteisössä työntekijöiden vaihtuvuus on jonkin asteista, niin tiedon lisäämistä pidettiin tärkeänä. Tulevaisuutta ajatellen osa heistä koki, että olisi hienoa saada työpaikoille erilaisia työntekijöitä, esimerkiksi romanitaustaisia tai eri uskonnon edustajia. Tämä loisi pohjaa oikeudenmukaisuudelle lapsia kohtaan ja toisi myös ymmärrystä erilaisia lapsia kohtaan. Yksi haastateltavista loi sellaisen ajatuksen, että romanit voisivat olla valmiita ajattelemaan sijais- tai tukiperheiksi ryhtymistä. Se olisi tulevaisuutta ajatellen hyvä asia siirtyä tällaiseen lastensuojelussa ja samalla se toisi romanit positiivisempaan asemaan.

Mielestäni on äärettömän tärkeää, että yhteiskunnassa tunnustettaisiin romanikulttuurin tärkeys, luomalla sekä ylläpitämällä juuri romanikulttuuriin erikoistuneita lastensuojelulaitoksia, joissa romanilapset saavat kasvaa yhdessä, oppien kulttuurisensitiivisyyteen vaikuttavia asioita. (H6.)

Yhteistyö lasta ympäröivän suvun kanssa on äärettömän tärkeä, jotta voisimme kasvattaa juuret omaavia vahvoja, tuntevia yhteiskunnan jäseniä.(H6.)

Samalla tavalla romanityöntekijät ovat tulevaisuudessa avainasemassa kasvatettaessa huostaan otettuja romanilapsia, jotta kulttuuri tuntemus siirtyisi, niin teoissa kuin sanoissakin sukupolvelta toiselle. Yhteiskuntaa ajatellen pinnalle nousi ajatus romanikielen ylläpitämisestä ja säilyttämisestä. Samalla romanien maine tulisi puhdistaa, eli ennakkoluuloja tulisi systemaattisen tiedottamisen kautta hälventää. Perhekodin yrittäjän näkemyksen mukaan oman kulttuurin ja tapojen säilyttäminen sekä sijoittuminen yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi ovat haasteellisia asioita. Toisaalta hänen ajatuksistaan käy ilmi, että maahanmuutto on pehmentänyt tätä, joka näkyy yhteiskunnassamme selkeästi.

Me on joskus mietittykin et meillä pitäs varmaan olla tukiperheitä tai romanitukiperheitä jotka ottas sijaislapsiksi tai tukilapsiksi niin sanottua avohuollon tukee kun lapsi asuu vielä kotona eikä mitää muuta olla ratkaisemassakkaan kun pientä helpotusta arkeen. (H1.)

Esimerkiksi romaninuori hakee työharjoittelupaikkaa opiskellessaan yläasteella. Ilmoittaessamme että kyseessä on romani nuori, joka pukeutuu kulttuurin mukaisesti ikätasoonsa nähden, törmätään työnantajien sekä asiakkaiden ennakkoluuloihin. (H6.)

oma teksti

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää lastensuojelutyöntekijöiden kokemuksia romanilastensuojelutyöstä. Tässä luvussa tarkastelen saamiani tuloksia pohjautuen teoriaan, jota olen romaneista kerännyt. Opinnäytetyöni tuloksista käy selvästi ilmi, että romaneiden kanssa lastensuojelutyö on hyvin samanlaista kuin valtaväestön vanhempien ja perheiden kanssa. Romanit nähdään samassa arvossa valtaväestön kanssa ja heitä pyritään kohtelemaan samalla tavalla kuin mitä tahansa yhteiskunnan jäsentä tai ryhmää. Vuorovaikutuksellisia suhteita tarkastellen romanilastensuojelutyö nähtiin positiivisena. Tämä ilmenee siinä vaiheessa, kun lastensuojelutyöprosessi on jo alkanut romaniperheen kanssa. Kaikki perheet romanit lukuun ottaen kapinoivat lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle, mutta prosessin ollessa jo käynnissä, työntekijät kehuivat yhteistyön sujuvuutta. Romanit ovat haastateltavien mielestä myönteisiä, toiset huomioon ottavia ihmisiä ja kohteliaita.

Sosiaalialan ammattieettisissä ohjeissa kuvataan, että työssään ammattilaisen on osattava tunnustaa yhteiskunnan etninen ja kulttuurinen moninaisuus ja kunnioittaa sitä. On otettava huomioon yksilöiden, perheiden, ryhmien ja yhteisöjen erot. Työ on myös voimavarojen jakamista ja on huolehdittava että ammattilaisen käytössä olevat resurssit jakautuvat tasaisesti ja oikeudenmukaisesti asiakkaiden ja asiakasryhmien kesken. Ei saa unohtaa heikommassa asemassa olevien oikeuksien toteutumisesta ja työntekijä toimii asiakkaan puolestapuhujana. (Arki, arvot, elämä, etiikka. 2005,7) Haastateltavat suhtautuvat ja pyrkivät omien sanojensa mukaan suhtautumaan romanilapsiin samalla tavalla kuin valtaväestön lapsiin riippumatta etnisestä taustasta. Kukaan haastateltavista ei näe romanilapsia yhtään huonommassa asemassa verrattuna valtaväestön lapsiin, vaan pikemminkin he ovat kiinnostuneita ja avoimia romanilasten suhteen. Oikeudenmukaisuutta arvostetaan kaikkien lastensuojelutyöntekijöiden kohdalla.

Romanit nähdään yhteiskunnallisessa asemassa jo huomattavasti paremmassa valossa kuin vuosikymmeniä tai vuosia sitten. Kaikki haastateltavista toi romaneista yhteiskunnallisessa mielessä positiivisia ja myönteisiä kokemuksia ilmi. Vaikka

romaneilla onkin erilainen kulttuuri ja tausta, heidät nähdään samanarvoisena yhteiskunnan jäsenenä kuin kuka tahansa muu. Haastatteluun osallistui lastensuojelun johtaja, perhekodin yrittäjä, kaksi lastenkodin johtajaa, johtava sosiaalityöntekijä sekä perhekeskuksen johtaja. Jokainen heistä omalla tavallaan ihailee romanikulttuuria, heidän perinnettään ja sitä miten aktiivisessa roolissa romanit nykyään esiintyvät. Omalta puoleltaan romanit ovat panostaneet paljon oman asemansa saavuttamiseksi. (Enemmän samanlaisia, [Viitattu 21.12.2012].)

Romanien kanssa haasteellisia tilanteita syntyy luottamuksen puutteesta. Luottamuksen merkitys on suuressa arvossa ja sen puutteellisuus vaikuttaa merkittävästi lastensuojelutyössä. Pahimmassa tapauksessa tällainen voi herättää kysymyksen, jossa romanien ja valtaväestön välistä suhdetta voidaan alkaa kyseenalaistaa. Johtava sosiaalityöntekijä toi haastattelussa juuri aiheeseen liittyen oman ajatuksensa ilmi, jossa hän pohtii onko viranomaiset nimenomaan yhteistyökumppaneita vai sellainen taho, jolta saadaan tietty palvelu. Perään heräsi kysymys luottamuksesta, jossa kyseinen ihminen pohti, että luottavatko romanit koskaan valtaväestöön niin, että he voisivat puhua asioista sillä tavalla, kuin he todella ajattelevat vai ovatko romanit kenties omaksuneet ajatuksen ” tarkoitus pyhittää keinot”.

Pelkkä luottamuksen puute ei kuitenkaan ole haaste, vaan myös romanien liikkuvuus. Jossain määrin romanit edelleen joutuvat syystä tai toisesta muuttamaan toiselle paikkakunnalle, vaikkakin romanit nykyään ovat melko hyvin asettuneet paikoilleen asumaan (Vast Vastensa. 2007, 8) Tällaisissa tapauksissa, kun mietitään asiaa romanilastensuojelutyön kannalta, niin sen hetkiselällä kunnalla on ilmoitusvelvollisuus sille paikkakunnalle, jossa romaniperhe tulee asumaan. Ilmoitusvelvollisuus on määritelty lastensuojelulaissa ja lastensuojelutyötä tehdään lain puitteissa. Lastensuojelulain 52§ mukaan lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää veloitetaan olemaan yhteistyössä sijaishuoltoon sijoitetun lapsen ja hänen vanhempansa ja huoltajansa sekä sijaishuoltopaikan edustajan kanssa lapsen huollon jatkuvuuden takaamiseksi. Sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että perhehoitoon tai laitoshuoltoon sijoitettu lapsi saa tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. (Lastensuojelulaki 52§) Kuitenkin vastaajat näkivät asian niin, että romanit

eivät tässä asiassa tuo poikkeusta valtaväestöön verrattuna vaan heillä ilmenee samanlaisia ongelmia kuin valtaväestön keskuudessa.

Toisaalta oman haasteensa romanilastensuojelutyöhön tuo suurimmaksi osaksi romanien kulttuuri, joka täytyisi ottaa työssä huomioon. (Suljetut ovet. 2006, 164.) Kasvatusvastuun mukaan asiantuntijuuden lapsen kohdalla määrittyy yhdessä vanhempien ja ammattilaisten kanssa. Vanhemmat ovat lapsensa parhaita asiantuntijoita, mutta myös varhaiskasvattajilla ja lastensuojelutyöntekijöillä on tietoa ja ammatillisuutta, mitä ei vanhemmilla ole. Haastateltavien mukaan on tärkeää kunnioittaa ja arvostaa romaniperhettä, sen kulttuuria ja perinnettä unohtamatta tärkeää vuorovaikutuksellista suhdetta yhdessä perheen kanssa. Romanikulttuurin mukaan kasvattajia voi olla muitakin suvusta, kuin lapsen lähivanhemmat. Lapsen kasvattamiseen osallistuu myös muu suku, kuten lapsen isovanhemmat, ja romanilastensuojelutyötä ajatellen romanilapsia sijoitetaan perheen toiveen mukaan oman suvun jäsenelle. (Rukouksia romanilapsille, [Viitattu 21.11.2012].)

Haastateltavien mukaan syyt romanilapsen sijoittamiseen ovat samanlaisia kuin valtaväestöllä. Yhtä lailla romaniperheissä ilmenee monenlaisia ongelmia, eikä heitä nähdä eri valossa kuin valtaväestön kansalaista. Siellä vallitsee päihteet, rikollisuus, vanhemmuus, lapset ongelmat ja asioiden hoitamattomuus ihan samalla tavalla kuin kellä tahansa muulla. Kuten tutkimustuloksissakin ilmenee, että huostaanottovaiheessa ja sijoituksen syyt ovat samat kuin kaikilla lapsilla. (Lastensuojelussa huomioitava, [Viitattu 21.12.2012].) Lapsen asema jokaisen perheen kohdalla on avainasemassa. Samoin romanien suhtautuminen romanilastensuojelutyöhön on tietenkin perhekohtainen. Kukin heistä suhtautuu omalla tavallaan, mutta haastateltavien kanssa keskustellessa kävi ilmi, että yhteistyöhön on aina päästy, eikä se ole tuonut suuria ongelmia, kun sijoitusprosessi on jo meneillään. Haastateltavat korostivat romaniperheitä samaan asemaan valtaväestön kanssa. Samoin he korostivat romanien yhteistyötaitojen ja ihmissuhdetaitojen merkitystä romanien kanssa työskentelyssä. Kuten aiemmin mainitsin luottamuksen ja arvostuksen suuren merkityksen, niin se nähdään myös tässä asiassa, että asioista voidaan keskustella perheiden kanssa avoimesti, mikä on lapsen etua ajatellen erittäin tärkeää. (Arki, arvot, elämä, etiikka. 2005, 7)

Tärkein seikka romanilapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle on sijoitusperheen valitseminen. Haastateltavat kokivat tämän asian olevan erittäin haastava, koska romaniperhe täytyy ottaa täysipainoisesti huomioon unohtamatta tiiviin suvun ja yhteisön merkitystä. Tätä ei pidetä yksiselitteisenä asiana, koska vanhempien puolelta tulee tämän asian takia tietynlaisia ehtoja, mihin heidän lapsi voidaan sijoittaa. Haastateltavat kokivat, että romanilapselle löytyy sijoituspaikkoja, yleensä ne ovat laitoksia, mutta myös perheitä. Lastensuojelun johtaja on omassa työssään tehnyt merkittävät havainnon, jossa romaniperheet ovat itse vaatineet lapsensa sijoittamista valtaväestön keskuuteen. Lastensuojelun johtaja itse koki asian luonnollisesti niin, että romaniperheen lapselle etsitään romanilastenkoti, tai perhe, jossa lapsi saa olla oman kulttuurinsa edustajana ja samalla saa kulttuurinsa kasvatusta. On myös perheitä, jotka ehdottomasti haluavat löytää romanilapsille tarkoitetun sijoituspaikan.

Kuitenkin jokainen haastatteluun osallistuvasta pitivät lastensuojelutyötä yksilöllisinä ratkaisuin, perhekohtaisina ratkaisuin ja lapsikohtaisina ratkaisuin. Edellisen mainitsemani asian lisäksi romanilapsen sijoituksessa haastateltavat pitivät merkittävänä asiana myös sosiaalihuoltolain mukaisia lapsen tapaamisasioita. Tämäkin asia täytyy pohtia romaniperheen etua ja asemaa ajatellen niin, että se palvelee yhtä lailla sekä lapsen perhettä että lasta itseään.

Romanilastensuojelutyössä on haastateltavien mukaan monenlaisia haasteita, joita tulee ottaa huomioon. Kuten aiemmin kerroin romanilapsen sijoittamisesta, niin sijoitusprosessia käynnistettäessä mietitään romaniperheiden kohdalla mahdollisuutta sukulaissijaisvanhemmuuteen. Yleisellä tasolla romanilapset ovat tasavertaisia sijoituspaikkoihin nähden muiden sijoitettavien lasten kanssa. Puolet haastateltavista toi kulttuurin merkityksen haasteena, koska se sisältää paljon sellaisia asioita, joita valtaväestö ei mahdollisesti tiedosta tai tieto on vähäisellä tasolla. (Vast Vastensa. 2007, 8) Kuitenkin tuloksista ilmenee se tärkeä seikka, että niin laitokset kuin sijaisperheet ovat yrityksiä, jotka palvelevat ja heitä voidaan velvoittaa lapsen oman identiteetin ja kulttuurin ylläpitämiseen ja omien suhteiden vaalimiseen lapsen perhettä ja sukuyhteisöä koskien.

Sosiaalialan työntekijän ammattietiikan mukaan kaikkia lapsia kohdellaan samanarvoisesti ja eettisten ohjeiden mukaan ammattilaisen tulee jakaa resurssinsa asiakkaansa ja asiakasryhmänsä kesken oikeudenmukaisesti riippumatta etnisestä taustasta tai muusta syystä. Samalla ammattilaisten yksi tärkeimmistä työkaluista on ansaita ja luoda kunnioitus vanhempien kanssa ja sen tulee näkyä niin vanhempia kuin työntekijää kohtaan. (Arki, arvot, elämä, etiikka. 2005, 7) Haastateltavien vastauksista ilmenee kaikkien kohdalla kunnioitus romaniperheitä kohtaan ja arvostetaan heidän tapojaan toimia perheenä. Vastauksissa jokainen tiedostaa perheen kulttuurisen ja perinteisen perheen merkityksen ja pitävät sitä merkittävässä arvossa romaniperheiden kanssa toimimisessa. Esimerkkinä tämä on näkynyt muutaman haastateltavan kohdalla niin, että vaikka työntekijällä ei ole itsellään ollut romanikulttuurista tietoa ja siitä, miten heidän lastaan tulee hoitaa, on romaniperheen äiti ystävällisellä otteella opastanut työntekijää. Samoin työntekijät ovat saaneet kiitosta lapsen hyvästä hoidosta, kun kunnioitus ja arvostus on ansaittu ja se näkyy perheen silmissä.

Tulevaisuutta ajatellen, romaneja kohtaan esiintyy edelleen vahvoja ennakkoluuloja. Tämän vuoksi tutkimustuloksissa ilmenee tulevaisuuden kuvana se, että ennakkoluuloja tulisi poistaa systemaattisen tiedottamisen kautta. Toisaalta maahanmuuttajat nähdään haastateltavien mielestä pehmentäjänä, ja näin romanit ovat saaneet arvostusta enemmän. Romanilastensuojelutyössä romanikulttuurin tietämys pidetään tärkeänä, eikä tietoa ole koskaan liian vähän. Päinvastoin sen lisäämistä korostettiin ja osa haastateltavista toivoi, että työpaikoille saataisiin työntekijöitä erilaisen kulttuurin tai uskonnon edustajista. Tämä nähtiin keinona olla oikeudenmukainen lapsia kohtaan ja samalla se nähdään ymmärrystä lisäävänä tekijänä erilaisia lapsia kohtaan. (Arki, arvot, elämä, etiikka. 2005,7) Yksi haastateltavista toikin ilmi ajatuksen, että tulevaisuudessa romanit voisivat olla enemmän valmiita ajattelemaan tuki- ja sijaisperheeksi ryhtymistä. Tämä olisi romanilastensuojelutyön kannalta positiivinen suuntaus.

11 POHDINTA

Opinnäytetyöni teko ajoittui kesä- syksy ajalle 2012. Olen tänä aikana oppinut, miten tyhjästä lähdin aihetta käsittelemään ja monet kerrat tuntui mahdottomalta saada työ kasaan. Haasteellisen työstä teki se, että romaneista ei ole omaan aiheeseeni liittyen olemassa teoreettista tietoa, vaan sitä täytyi verrata valtaväestöstä ja maahanmuuttajista saatuun tietoon, koska romanit ovat rinnastettavissa niihin. Toisena haasteena oli selkeästi saada työstä opinnäytetyön kriteerit täyttävä kokonaisuus, ja jouduin monesti punnitsemaan materiaalia mitä työhön mielestäni olisi tärkeä liittää.

Työstin opinnäytetyöni yksin, koska koin sen helpommaksi kuin parin kanssa. Hyvänä puolena oli se, että sain organisoida koko prosessin itselleni sopivaksi, toisaalta parin kanssa olisi voinut tulla esiin erilaisia ajatuksia ja näkökulmia. Ongelmatilanteissa turvauduin ohjaavaan opettajaan, jolta sain hyviä apuja työtäni ajatellen. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön teko oli mielenkiintoista ja antoisaa ja samalla opin uusia asioita ja sain työhön antaa myös oman panostukseni.

Opinnäytetyöprosessia aloitellessa olin avoimin mielin ottamassa haastatteluja vastaan ja omat kokemukset sekä mielikuvat muuttuivat työn edetessä. Olin yllättynyt tutkimustuloksista positiivisesti, ja siksi olenkin miettinyt onko itselläni ollut tietynlaisia ennakkoluuloja romanilasten sijoittamista kohtaan. Tutkimuksellisen osuuden alkuun asti kuvittelin saavani tuloksista enemmän ilmi negatiivisia puolia romanilasten sijoittumisesta. Oli hämmästyttävää saada kuulla, miten lastensuojelutyöntekijät näkevät romanit niin positiivisessa mielessä. Olen kuitenkin pohtinut asiaa niin, että kyse ei tietenkään ole maan kattavista mielipiteistä asiasta vaan tulokset ovat myönteisiä juuri tähän tutkimukseen osallistuneilla. Myönteiset kokemukset pohjaavat jo alkanutta lastensuojeluprosessia romaniperheiden kanssa, joten työssä ilmenee tietenkin myös haastavia tilanteita ja asioita, joita romanilastensuojelutyössä tulee ottaa huomioon.

Koen, että minulla on tulevaisuudessa paljon annettavaa romanilapsille ja -

perheille. Ensinnäkin olen ylpeä itsestäni jo siinä mielessä, että olen romanitaustaisena saanut kouluttaa itseni näin pitkälle ja näen itseni vahvana työntekijänä tulevaisuudessa. Henkilökohtaisella tasolla romanitaustani ei varmasti ole este vaan pidän sitä etuna sosionomi (AMK) ammatti- identiteettiäni ajatellen esimerkiksi itseäni lastensuojelutyössä. Arvostan erilaisuutta ja itse erilaisena osaan asettua toisen asemaan ja nähdä asioita monista eri näkökulmista. Omalla asenteellani haluan vaikuttaa romaniperheiden ja lasten hyvinvointiin. Pidän eräänlaisena tehtävänä osoittaa, että romanit eivät ole niin erilaisia valtaväestöön verrattuna, eivätkä romanit ole erilaisuuden takia syrjimyksen arvoisia. Mielestäni on rikkaus olla erilainen kuin olla veistetty samasta muotista. Sosionomin yhtenä ydinosoamisen aiheena pidetään yhteiskunnallista vaikuttamista (Esiteitys sosionomi (AMK) [Viitattu 26.11.2012].), ja itse koen tämän asian entistä tärkeämpänä.

Sosionomi (AMK) ydinosoamiseen kuuluu lisäksi sosiaalialan eettinen osaaminen, jossa sosiaalialan työskentelyssä arvot ja ammattieettiset periaatteet ohjaavat työtä (Esiteitys sosionomi (AMK) [Viitattu 26.11.2012].) Nämä kaksi edellä mainittua asiaa ovat mielestäni etusijalla oman ammatillisen identiteetin rakentamisessa ja omaksumisessa. Ydinosoamista ovat myös suvaitsevaisuus ja tasa- arvon edistäminen ja sosionomin tulee työssään pyrkiä ennalta ehkäisemään huono-osaisuutta, syrjäytymistä, syrjintää sekä edesauttaa heikommassa asemassa olevia ihmisiä (Esiteitys sosionomi (AMK) [Viitattu 26.11.2012].) Oma etninen taustani ja sosionomi (AMK) opinnot antavat minulle tarvittavat työkalut sosiaalialan työsaralle. Valmistumiseni myötä olen valmis antamaan työhön oman vahvan osaamisen ja oman henkilökohtaisen kokemuksellisen tiedon. Tiedän missä olen vahva ja haluan omalla selviytymistarinallani antaa muille tiedon siitä, että vaikeuksista ei ole muuta kuin tie ylöspäin.

LÄHTEET

- Aluehallintoviranomaiset kannustavat kuntia toimiin romanien asemanparantamiseksi. Aluehallintovirasto. Tiedote 4.5.2012. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 19.5.2012]. Saatavana: http://www.avi.fi/fi/Tiedotepalvelu/2012/Sivut/Aluehallintovirastotkannustavat_kuntiatoimiinromanien.aspx
- Arki, arvot, elämä, etiikka. 2005. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. 7. Helsinki.
- Bardy, M. (toim.). 2009. Lastensuojelun ytimissä. 35- 95. Helsinki: Yliopistopaino Oy.
- Esitys sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetensseista. 15.4.2010. [Verkkojulkaisu]. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. [Viitattu 26.11.2012]. Saatavissa: <http://intra.epedu.fi/loader.aspx?id=a938e780-8e09-4547-9b17-b03a08cad9b4>
- Forsberg, H., Ritala- Koskinen, A., Törrönen, M. 2006. 70. Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleen arviointia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Forsberg, H. Kröger, T. 2011. 47- 48. Social work and child welfare politics. Great Britain.: The Policy Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 23-25. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 155- 231. Helsinki: Tammi.
- Hyssälä, Liisa. Peruspalveluministeri. Romaniasiaan neuvottelukunnalla on ollut kehityksen avaimet. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 27.1.2012]. Tiedote 138/2006. Saatavana: <http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/documents/6664/index.htx>
- Junkala. P., Tawah. S., Enemmän samanlaisia kuin erilaisia. Romanilasten- ja nuorten hyvinvointi ja heidän oikeuksiensa toteutuminen Suomessa. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2009:2. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 19.5.2012]. Saatavana: http://www.lapsiasia.fi/c/document_library/get_file?folderId=101063&name=DLFE-9934.pdf
- Jämsä, J. (toim.). 2008. Sateenkaariperheet ja hyvinvointi. Käsikirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville. 99, 213- 313. Jyväskylä: PS- kustannus.

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.

Lammi- Ketola, U- M. 2008. Menneisyys sanoiksi. Lapsen maailma. 8/2008. 14-17.

Lastensuojelu 2009. Tilastoraportti 29/2010. 26.Virallinen tilasto, Sosiaaliturva 2010. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 21.11.2012.] Saatavana: [http://www.lskl.fi/tiedottaa/ajankohtaista/2010/sijoitettujen ja huostaan otettujen lasten maara kaantyi laskuun..1080.news](http://www.lskl.fi/tiedottaa/ajankohtaista/2010/sijoitettujen_ja_huostaan_otettujen_lasten_maara_kaantyi_laskuun..1080.news)

Määttä, P., Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. 19- 20, 190- 191. Juva: WS Bookwell Oy.

Pudas, M., Taimisto, S. 2010. Rukouksia romanilapsille. [Verkkajulkaisu]. Diakonia- ammattikorkeakoulu. Oulu: Opinnäytetyö. [Viitattu 28.6.2012]. Saatavana: http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/28707/Pudas_Minna_Taimisto_Saija.pdf?sequence=1

Pulma, P. 2006. Suljetut ovet. Pohjoismaiden romanipolitiikka 1500- luvulta EU-aikaan. 163- 172. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Puonti, A., Saarnio, T., Hujala, A. (toim.) 2004. Lastensuojelu tänään. 322- 342. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Rajala, S. (toim.). 2001:14. Romanioppilaiden perusopetuksen tuen hyviä käytäntöjä. Oppaat ja käsikirjat.

Romanien pitkä matka työn markkinoille. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys. 22/2008. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 2.7.2012]. Saatavana: http://www.tem.fi/files/20018/TEMJul_22_2008_tyo_ja_yrittajyys.pdf

Romanilapsi päivähoitossa. Romanimissio. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 26.5.2012]. Reppu- ja romanilapsi- projekti. Saatavana: http://www.romanomissio.fi/?Projektit:Reppu_ja_romanilapsi

Romanilapsi kotona, päivähoitossa ja koulussa. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 26.5.2012]. Romanilasten varhaiskasvatushanke. Saatavana: http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaaawwstructure/64980_romanilapsi_kotona_paivahoidossa_koulussa.pdf

Romaniperhetyö Helsingissä. Osataan yhdessä. Helsingin kaupunki. 2011. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 20.5.2012]. Saatavana: http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/bba2d7804c257a6caa0aae5915a65e14/Romaniperhety%C3%B6+2011_nettti.pdf?MOD=AJPERES&lmod=1934206683

Romanit. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 24.5.2012]. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavana:

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/tao/julkaisut/omakieli/romanit.htm>

Romanit Suomessa. Romanomissio. Reppu ja romanilapsi- projekti. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 18.5.2012]. Saatavana: <http://www.romanomissio.fi/projektit/luento3.htm>

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammer- paino Oy.

Siirilä, S. 1999. Elinolojen alueellinen erilaistuminen. Huono-osaisuuden näkökulma. 132. Tampere: Tampereen yliopisto.

Suomen romanipoliittinen ohjelma. Työryhmän esitys. Helsinki 2009. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:48. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu]. Saatavana: http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/_julkaisu/1477342

Suomen romanit. Finitiko romaseele. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 5.7.2012]. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2004:2. Saatavana: <http://pre20090115.stm.fi/mk1087365183308/passthru.pdf>

Taskinen, S. Barnskyddslag. 2007. 417/2007. 15. Tillämpningsguide. Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Tietoa romaneista. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 18.5.2012]. Saatavana: http://www.romanomissio.fi/?Tietoa_romaneista

Tuomi, J., Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 71- 93. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino oy.

Valtioneuvoston periaatepäätös romanipolitiikan linjauksiksi. Helsinki 2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:16. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 19.5.2012]. Saatavana: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1087414&name=DLE-14641.pdf

Vast Vastensa. 2007. Opas romanien kanssa työskenteleville sosiaalialan ammattilaisille. 8- 12. Oulu: KalevaPrint.

Virtanen, P. 1995. Näkökulmia lastensuojeluun. 59 Juva: WSOY.

Åkerlund, T. Lastensuojelussa huomioitava lapsen kulttuuritausta. Romanomissio. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 28.6.2012}. Saatavana: http://www.romanomissio.fi/?Toiminnanjohtajan_palsta

Åkerlund, T. Meillä tehdään ainutlaatuista lastensuojelutyötä. 1997.
Romanomissio. [Verkojulkaisu]. [Viitattu]. Saatavana:
http://www.romanomissio.fi/tj_10a.htm

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuskysymykset lastensuojelutyöntekijälle:

1. Miten koet romanit yhteiskunnan jäseninä?
2. Kokemuksia romanien kanssa työskentelystä:
 - a) hyvää
 - b) huonoa
 - c) haasteelliset tilanteet
3. Suhtautuminen romanilapsiin
4. Mitä haasteita romanit tuovat romanilastensuojelutyölle?
5. Syitä lastensuojelullisiin toimenpiteisiin romanien kohdalla
6. Romanien suhtautuminen lastensuojelun toimenpiteisiin, lapsen sijoittamiseen kodin ulkopuolelle

Liite 2. Tutkimuslupahakemus

Tutkimussuunnitelma (opinnäytetyö)

Sonja Baran

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

sosiaalialan koulutusohjelma

Teen opinnäytetyön romanilasten sijoittumisesta kodin ulkopuolelle. Työn aiheen valitsin siksi, koska mielestäni se on hyvin ajankohtainen ja tärkeä, sekä mielestäni tästä on tulevaisuudessa hyötyä alan ammattilaisille, jotka työssään kohtaavat romaneja asiakkaana. Tarkastelen aihetta työntekijän näkökulmasta, ja työ sinällään on kehittämiskelpoinen, että näkökulmaa vaihtamalla saadaan asioihin lisää syvyyttä ja tietoa.

Työn alussa esittelen lyhyesti romanien kulttuuria sekä asemaa yhteiskunnassa. Sen jälkeen paneudun romanilapsi- ja perhekäsitteeseen sekä lastensuojelullisiin asioihin, jotka liittyvät romaneihin.

Tutkimuksellisessa osuudessa aion teemahaastattelun avulla ja avoimilla kysymyksillä haastatella lastensuojelun työntekijöitä, joilla on kokemusta romanien kanssa työskentelystä. Olen jo saanut haastattelun Jyväskylän lastensuojeluyksikön johtajalta, Perhekodin yrittäjältä keski- suomesta sekä odotuksen alla on romanomissio. Nyt haluaisin vielä haastatella Seinäjoen lastensuojelusta vastaavaa Janne Pajaniemeä.

Tutkimuskysymykseni ovat :

1. Miten koet romanit yhteiskunnan jäsenenä?
2. Kokemuksia romanien kanssa työskentelystä:
 - a) hyvää
 - b) huonoa
 - c) haasteelliset tilanteet
3. Suhtautuminen romanilapsiin
4. Mitä haasteita romanit tuovat lastensuojelutyölle?
5. Syitä lastensuojelullisiin toimenpiteisiin romanien kohdalla
6. Romanien suhtautuminen lastensuojelun toimenpiteisiin, lapsen sijoittamiseen kodin ulkopuolelle

Liitteenä vielä toisella sivulla opinnäytetyöni sisällysluettelo.

Ystävällisin terveisin,

Sonja Baran

puh. 044- 0102239

Liite 3. Tutkimuslupa

PÄÄTÖS / sosiaalityön päällikkö

Päivämäärä 20.9.2012 Pykälä 199/2012
SOTE 50/2012

Asia	Tutkimuslupa / Baran Sonja		
	<p>Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) -opiskelija Sonja Baran hakee tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten. Tutkimuksen aiheena on romanilasten sijoittuminen kodin ulkopuolelle, työntekijän kokemuksista.</p> <p>Baran haastattelisi aiheeseen liittyen Seinäjoen sosiaali- ja terveyskeskuksen lastensuojelujohtaja Janne Pajaniemeä.</p> <p>Tutkimuslupahakemus liitteenä.</p>		
Päätös	<p>Myönnän luvan tutkimuksen toteuttamiseksi edellyttäen, että haastattelussa saatujen tietojen osalta noudatetaan salassapitovelvollisuutta ja mahdolliset haastattelunauhat hävitetään opinnäytetyön valmistuttua ja että yksi kappale tutkimuksesta luovutetaan maksutta sosiaali- ja terveyskeskukselle.</p>		
Allekirjoitus	 Päivi Saukko, sosiaalityön päällikkö, p. 06 416 2167, paivi.saukko@seinajoki.fi		
Oikaisu-vaatimusohje	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Sosiaali- ja terveyslautakunta , Kirkkokatu 6, PL 215, 60101 Seinäjoki, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksaannista. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.		
Julkisesti nähtävänä	Sosiaali- ja terveyskeskus 21.9.2012		
Tiedoksianto	Kenelle	Päivämäärä	
	Sonja Baran, Janne Pajaniemi	20.9.2012	
	Miten ☐ Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan ☐ Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä ☐ Lähetetty sisäisessä postissa ☐ Luovutettu Vastaanottajan allekirjoitus ☒ Lähetetty sähköpostissa Jaana Kitinoja, johdon sihteeri, p. 06 416 2152		

